

brå

 Sveriges officiella statistik

Kriminalstatistik

2017

Personer lagförda för brott

Slutlig statistik

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott. Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

URN: NBN: SE: BRA-777

© Brottsförebyggande rådet 2018

Enheten för rättsstatistik

Omslagsillustration: Susanne Engman

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

telefon 08–527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna publikation kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se/publikationer. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till: tillganglig@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer, diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Innehåll

Sammanfattning	5
Huvudresultat för 2017	5
Inledning	7
Tolkning av statistiken	7
Begrepp och definitioner	9
Resultat	11
Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut	11
Brottsstrukturen	14
Brottskategoriernas utveckling	16
Brottstypernas utveckling	17
Brott mot person	17
Stöld och tillgreppsbrott	22
Urval av övriga brottskategorier och brottstyper	24
Lagförda brott	29
Genomsnittligt antal lagförda brott per person	30
Påföljder	30
Påföljder i domslut	31
Lagföringar genom åklagarbeslut	34
Fängelsetidens längd	34
Genomsnittlig strafftid	36
Total utdömd strafftid	37
Ålder och kön	38
Ålder	38
Kön	42
Tidigare lagföringar	44

Regionala resultat	45
Beskrivning av statistiken	48
Lagföringsbeslut	48
Lagförda brott	49
Lagförda personer	49
Statistikens ändamål	49
Statistikens innehåll	50
Population	50
Kategorisering av brott	50
Regional fördelning	50
Insamling och bearbetning	51
Jämförbarhet över tid	51

Sammanfattning

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de lagföringsbeslut som fattats av åklagare och domstol under ett kalenderår, det vill säga fällande domslut, godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse. Ändamålet med statistiken är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Huvudresultat för 2017

Lagföringsbeslut och huvudbrott

- År 2017 fattades totalt 97 100 lagföringsbeslut, vilket jämfört med 2016 är en minskning med 1 390 beslut eller 1 procent. Domsluten ökade med 1 procent till 57 400 domslut, strafföreläggandena minskade med 1 procent till 29 100 beslut och åtalsunderlåtelseerna minskade med 15 procent till 10 600 beslut.
- Den största antalsmässiga minskningen, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg lagföringsbeslut för tillgreppsbrott. Antalet lagföringsbeslut för tillgreppsbrott minskade med 1 690 beslut eller 8 procent, vilket framförallt förklaras av ringa stöld som minskat med 1 240 beslut eller 11 procent. Antalet lagföringsbeslut för misshandel (normalgraden) minskade med 604 beslut, eller 12 procent.
- Den största antalsmässiga ökningen, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg lagföringsbeslut för narkotikabrott samt skadegörelsebrott. Antalet lagföringsbeslut för narkotikabrott ökade med 1 120 beslut, eller 5 procent. Antalet lagföringsbeslut för skadegörelsebrott ökade med 514 beslut, eller 30 procent, jämfört med 2016.

Domslut och påföljder

- Antalet domslut med huvudpåföljden fängelse minskade med 2 procent till 10 200 domslut. Antalet domslut med huvudpåföljden böter ökade med 3 procent till 28 500 beslut, och antalet domslut med huvudpåföljden villkorlig

dom minskade med 1 procent till 8 920 beslut. Domslut med skyddstillsyn som huvudpåföljd ökade med 6 procent till 5 690 beslut.

- Minskningen i antalet fängelsedomar totalt sett återfanns bland de som dömts till kortare strafftider på *högst 6 månader*. De utdömda strafftiderna på *mer än 6 månader till högst 24 månader* respektive *mer än 24 månader* ökade med 2 respektive 1 procent.

Ålder och kön

- Av samtliga lagföringsbeslut avsåg 16 procent (15 900 beslut) kvinnor och 84 procent (81 200 beslut) män. Fördelningen har varit likartad de senaste tio åren.
- Jämfört med 2016 minskade antalet lagföringsbeslut i de äldre åldersgrupperna men ökade i de yngre. Den antalsmässigt största minskningen skedde i åldersgruppen 50 år eller äldre, där antalet lagföringsbeslut minskade med 984 beslut eller 5 procent. Den antalsmässigt största ökningen skedde i åldersgruppen 15–17 år, där antalet lagföringsbeslut ökade med 456 beslut, eller 5 procent, under samma period.

Inledning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de lagföringsbeslut som fattats inom rättsväsendet under ett kalenderår, det vill säga *domslut* (fällande dom i tingsrätt), *strafförelägganden* och *åtalsunderlåtelse* (så kallade åklagarbeslut). Statistikens ändamål är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Antalet lagföringsbeslut beror ytterst på hur många brott som anmäls och klaras upp hos polis och åklagare tidigare i rättskedjan. För att förstå och tolka utvecklingen av lagföringsbesluten bör man därmed ta hänsyn till förändringar i statistiken över antalet anmälda brott och antalet uppklarade/handlagda brott.

Det är bara en del av alla polisanmälda brott som leder till åtal och slutligen till en fällande dom eller till någon annan typ av lagföringsbeslut. Ett lagföringsbeslut kan dessutom omfatta flera brott, och antalet beslut är följaktligen betydligt färre än antalet anmälda brott.

Lagföringsbeslut kan delas in i olika typer. I statistiken som redovisas här ingår domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse i begreppet *lagföringsbeslut*. Ordningsbotsförelägganden, som också är en typ av lagföringsbeslut, inräknas således inte. Dessa beslut redovisas istället i separata tabeller. Inte heller lagföringsbeslutet företagsbot ingår i statistiken.¹

Tolkning av statistiken

När du tolkar statistiken över personer lagförda för brott, tänk på följande:

- Definitionen av lagföringsbeslut skiljer sig mellan statistiken över lagförda personer och statistiken över uppklarade/handlagda brott. I lagföringsstatistiken

---

¹ Att ordningsbotsförelägganden och företagsbot inte redovisas i statistiken beror på att uppgifterna inte kan levereras på samma sätt och i samma format som uppgifterna för de övriga lagföringsbesluten.

avser lagföringsbeslut *fällande domslut i tingsrätten, meddelade åtalsunderlåtelse* och *godkända strafförelägganden*, medan det i statistiken över handlagda brott avser *beslut om att väcka åtal, meddelade åtalsunderlåtelse* och *utfärdade strafförelägganden*.

- Ett lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Redovisningen av brotten i lagföringsbesluten bygger på huvudbrottet i beslutet, det vill säga brottet med den strängaste påföljden i straffskalan. Det medför att lindrigare brott kan underskattas i förhållande till grövre brott, i statistiken över lagföringsbeslut.
- Ny lagstiftning kan innebära förändringar av bestämmelsen för ett brott. Ändringar i lagstiftningen medför att man inte kan jämföra antalet lagföringsbeslut för ett visst brott med tidigare år utan att också beakta eventuella förändringar i lagstiftningen.
- Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut påverkas ytterst av utvecklingen av antalet uppklarade/handlagda brott. Antalet lagföringsbeslut rörande vissa brott, såsom trafik- och narkotikabrott, återspeglar därmed till stor del polisens och åklagarnas insatser på området.
- I lagföringsstatistiken inräknas en person för varje enskilt lagföringsbeslut, även om samma person förekommer i flera lagföringsbeslut. Detta skiljer sig från statistiken över misstänkta personer, där en och samma person endast inräknas en gång per brottstyp.
- I lagföringsstatistiken räknas den lagförda personens ålder vid tidpunkten för lagföringsbeslutet, till skillnad från exempelvis statistiken över misstänkta personer, som räknar den misstänkta personens ålder vid brottet.
- Statistiken över *lagförda brott* avser samtliga brott för vilka en enskild person befunnits skyldig genom ett lagföringsbeslut, vilket definitionsmässigt närmast motsvaras av statistiken över handlagda brottsmisstankar.
- Om flera personer har befunnits skyldiga till samma gärning, kommer brottet att redovisas en gång för varje person som lagförts för handlingen. En gärning kan således redovisas som flera brott i lagföringsstatistiken, samtidigt som den enbart redovisats som ett brott i anmälningsstatistiken. Det är därför olämpligt att göra direkta jämförelser mellan antalet brott i anmälningsstatistiken och antalet lagförda brott i lagföringsstatistiken.

Begrepp och definitioner

Nedan följer en beskrivning av begrepp, definitioner och avgränsningar i statistiken över personer lagförda för brott.

- Med *lagföringsbeslut* avses *domslut* (fällande dom i tingsrätt) eller beslut av åklagare, såsom *strafföreläggande* eller *åtalsunderlåtelse*. Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut och redovisas inte i denna sammanfattning. Inte heller företagsbot ingår i statistiken.
- Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. Ingen hänsyn tas i statistiken till eventuella ändringar i högre rättsinstans.
- Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagde ingår i redovisningen.
- Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt. Enligt 17 § lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) benämns åtalsunderlåtelse sedan 1 juli 2015 *straffvarning*.
- Ett lagföringsbeslut kan innehålla beslut om flera brott och flera påföljder. I dessa fall redovisas *huvudbrottet* och *huvudpåföljden*. Utöver antalet beslut redovisas även antalet lagförda brott i en lagföring.
- Som *huvudbrott* i ett lagföringsbeslut väljs det brott som har den strängaste straffskalan. Om två brott har samma straffskala väljs slumpmässigt ett av brotten som huvudbrott. Huvudbrottsprincipen innebär att redovisningen av antalet personer lagförda för en enskild brottstyp är en minimiskattning. De brott som har ett lågt straffvärde och ofta begås i samband med andra brott och därmed sällan kategoriseras som huvudbrott, blir underrepresenterade i statistiken. Exakt

hur många brott av en viss typ som har lagförts framgår dock av de tabeller som redovisar antalet lagförda brott. Dessa tabeller redovisar inte enbart huvudbrotten, utan även de så kallade bibrotten.

- Som regel väljs den mest ingripande påföljden i lagföringsbeslutet som *huvudpåföljd*. Påföljderna rangordnas efter grad av ingripande; först kommer alltså fängelse på livstid och sist kommer påföljd bortfaller. I de fall där referenser förekommer mellan brotten och påföljderna, väljs den påföljd som huvudbrottet lett till, även om det finns en annan mer ingripande påföljd i domslutet.
- I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga *lagförda brott* redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.
- Med *lagförda personer* avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 440 och 450 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året. Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före år 2010 motsvaras detta av begreppet lagförda personer, nettoredovisat.

För en mer detaljerad beskrivning av statistiken, se kapitlet *Beskrivning av statistiken*.

Resultat

I sammanställningen nedan redovisas huvudresultaten från statistiken över personer lagförda för brott 2017. Sammanställningen ger först en bild av utvecklingen av antalet lagföringsbeslut. Därefter redovisas brottsstrukturen avseende huvudbrotten i lagföringsbesluten, det vill säga vilka brottskategorier som huvudbrotten hör till. I sammanställningen redovisas också resultaten gällande påföljder, antal lagförda brott, ålders- och könsfördelning, tidigare belastningar samt vissa regionala resultat. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut²

År 2017 fattades 97 100 lagföringsbeslut i Sverige. Mer än hälften av lagföringsbesluten (57 400 beslut) avsåg domslut i tingsrätten, medan resterande 39 700 beslut (strafförelägganden eller åtalsunderlåtelse) fattades av åklagaren.

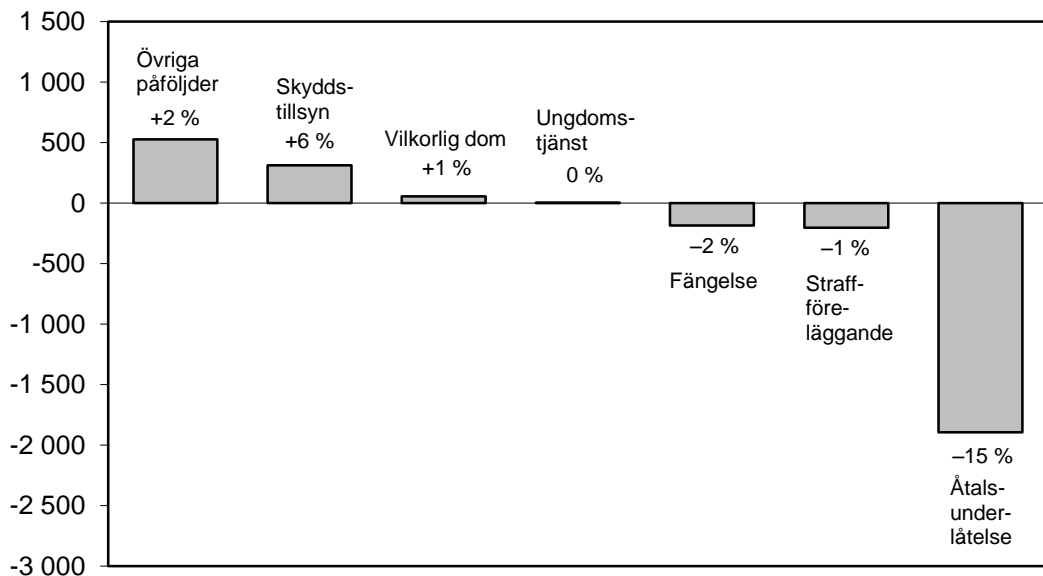
Jämfört med 2016 minskade antalet lagföringsbeslut med totalt 1 390 beslut eller 1 procent. Domsluten och strafföreläggandena uppvisar mindre procentuella variationer, medan åtalsunderlåtelseerna uppvisar en fortsatt minskning.

- *Domsluten* ökade med 713 beslut eller 1 procent från 2016 till 2017. Det var framför allt domsluten för brott mot narkotikastrafflagen som ökade, med 1 270 domslut, men även skadegörelsebrott ökade, med 568 domslut.
- *Strafföreläggandena* minskade med 203 beslut eller 1 procent från 2016 till 2017. Jämfört med 2016 minskade strafförelägganden framför allt för tillgreppsbrott (–335 beslut), brott mot lagen om straff för smuggling (–255 beslut) samt brott mot trafikförordningen (–251 beslut).

---

² Talen i texten redovisas efter principen om tre informationsgivande siffror. Exempel: 98 443 lagföringsbeslut avrundas till 98 400, och 9 051 lagföringsbeslut avrundas till 9 100, medan 912 lagföringsbeslut förblir 912. Samtliga *beräkningar* är dock gjorda med icke-avrundade tal, varefter *resultaten* redovisas avrundade i texten.

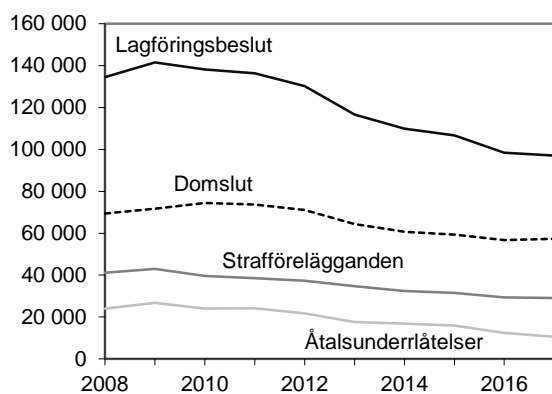
- *Åtalsunderlåtelse*na minskade med 1 900 beslut, eller 15 procent, mellan 2016 och 2017. Framför allt rörde det sig om en minskning av antalet åtalsunderlåtelse som meddelats gällande tillgreppsbrott (−693 beslut), men även brott mot trafikförordningen och brott mot narkotikastrafflagen minskade med 397 respektive 388 beslut.
- Sammanlagt minskade strafföreläggandena och åtalsunderlåtelsena med 2 100 beslut eller 5 procent jämfört med 2016.³

Figur 1 Förändringar i antalet lagföringsbeslut mellan 2016 och 2017. I staplarna anges den procentuella förändringen mellan åren.

Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut minskat med 37 400 beslut eller 28 procent. Den största antalsmässiga nedgången har skett för åtalsunderlåtelse, som har minskat med 13 400 beslut eller 56 procent. Antalet domar och strafförelägganden har minskat med 12 100 respektive 12 000 beslut eller 17 respektive 29 procent.

³ Enligt Åklagarmyndighetens årsredovisning 2017 minskade antalet brottsmisstankar med lagföringsbeslut med 3 procent, från 228 000 brottsmisstankar med lagföringsbeslut 2016 till 222 000 brottsmisstankar med lagföringsbeslut 2017. Med *lagföringsbeslut* i Åklagarmyndighetens statistik avses strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal och företagsbot som ersätter personligt straffansvar.

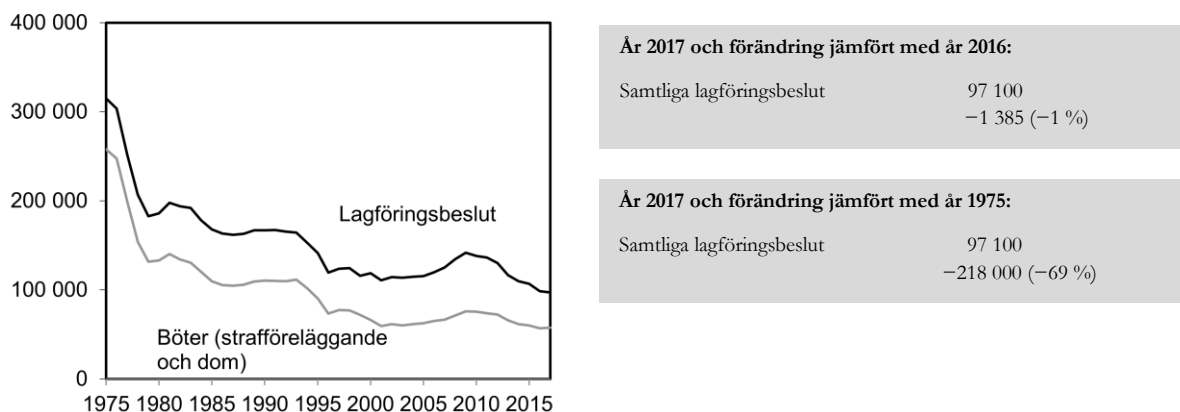
Figur 2 Antal lagföringsbeslut fördelat på lagföringstyp, åren 2008–2017.

År 2017 och förändring jämfört med år 2016:	
Samtliga lagföringsbeslut	97 100 -1 390 (-1 %)
Domslut	57 400 +713 (+1 %)
Strafförelägganden	29 100 -203 (-1 %)
Åtalsunderlåtelse	10 600 -1 900 (-15 %)

År 2017 och förändring jämfört med år 2008:	
Samtliga lagföringsbeslut	97 100 -37 400 (-28 %)
Domslut	57 400 -12 100 (-17 %)
Strafförelägganden	29 100 -12 000 (-29 %)
Åtalsunderlåtelse	10 600 -13 400 (-56 %)

Antalet lagföringsbeslut har minskat påtagligt jämfört med 1975, och uppgick 2017 till knappt en tredjedel av 1975 års nivå. En större del av minskningen inträffade dock redan i slutet av 1970-talet, när fylleri avkriminaliserades. Under den efterföljande perioden, och fram till mitten av 1990-talet, kom utvecklingen för både domstols- och åklagarbeslut att karakteriseras av en svagare, men kontinuerlig, minskning. Framför allt minskade antalet strafförelägganden, vilket delvis förklaras av att det infördes en möjlighet att förelägga ordningsbot för fler brott än tidigare (t.ex. brott mot trafikförfattningar och smugglingsbrott). En del av minskningen under perioden, i synnerhet mellan 1994 och 1996, kan sannolikt även förklaras av en motsvarande minskning av antalet personuppkärade brott dessa år. I mitten av 1990-talet stabiliserades lagföringarna på en relativt konstant nivå, för att öka i antal under 2000-talets andra hälft (2005–2009). Sedan 2009 har antalet lagföringsbeslut återigen uppvisat en kontinuerlig minskning, och de ligger nu på den lägsta nivån sett till hela

perioden 1975–2017. Det motsvarar en minskning med 218 000 beslut eller 69 procent sedan 1975.

Figur 3 Antal lagföringsbeslut, åren 1975–2017.

Brottsstrukturen²

Om man jämför brottsstrukturen (avseende huvudbrott för ett antal breda brottskategorier) för lagföringar 2008 och 2017, framgår att *andelen* lagföringsbeslut för narkotikabrott⁴ har ökat (se figurerna 4 och 5). Narkotikabrott är liksom trafikbrott typiska spaningsbrott, som i stor utsträckning påverkas av polisens resurser och prioriteringar. Tillsammans stod narkotikabrott och trafikbrott⁵ för drygt hälften (52 %) av alla lagföringsbeslut 2017, vilket kan jämföras med 2008, då de utgjorde 46 procent av alla beslut.

Nedan följer en sammanställning av den andelsmässiga utvecklingen för de största redovisade brottskategorierna.

Trafikbrott är den enskilt vanligaste brottskategorin bland huvudbrotten vid lagföringar. År 2017 utgjorde trafikbrott 30 procent av huvudbrotten i samtliga lagföringsbeslut, vilket kan jämföras med 34 procent 2008. Av trafikbrotten 2017 utgjorde 75 procent av brott mot trafikbrottslagen, som domineras av brotten olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri. Fördelningen inom kategorin har dock förändrats över tid, så att andelen brott mot trafikbrottslagen har ökat, medan andelen brott mot trafikförordningen har minskat.

Tillgreppsbrott (8 kap. BrB), som också är en vanlig brottskategori, utgjorde 19 procent av huvudbrotten i lagföringsbesluten 2017. I förhållande till 2008 är andelen oförändrad, eftersom tillgreppsbrotten även då utgjorde 19 procent av samtliga huvudbrott. Andelen lagföringsbeslut för tillgreppsbrott har pendlat mellan 19 och 21 procent under den senaste tioårsperioden. Bland huvudbrotten 2017 stod

⁴ Brott mot narkotikastrafflagen (1968:64).

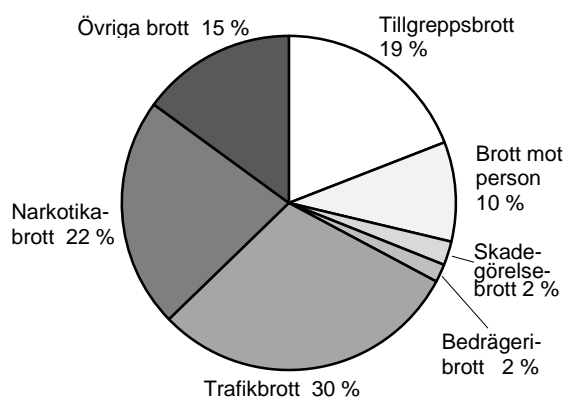
⁵ Brott mot lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott samt trafikförordningen (1998:1276).

ringa stöld⁶ för 56 procent av samtliga tillgreppsbrott. Motsvarande andel 2008 var 58 procent.

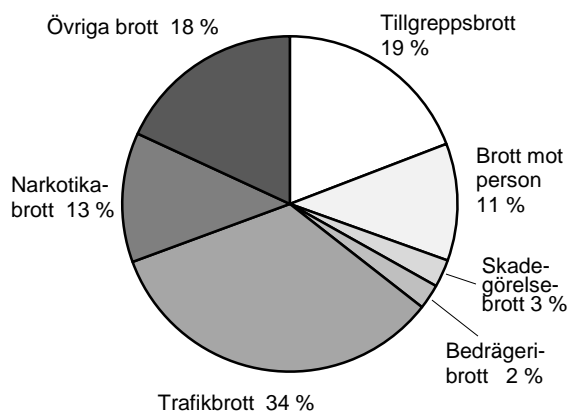
Narkotikabrott omfattade 22 procent av alla huvudbrott i lagföringsbesluten 2017, vilket kan jämföras med 13 procent 2008.

Brott mot person (3–7 kap. BrB) omfattade 10 procent av samtliga huvudbrott i lagföringsbesluten under 2017, vilket är en något lägre andel än 2008, då 11 procent av samtliga huvudbrott utgjordes av brott mot person. Denna kategori domineras av misshandelsbrott (inklusive grov och synnerligen grov misshandel), som omfattade 54 procent av alla lagföringsbeslut i kategorin brott mot person under 2017.

I kategorin övriga brott ingår dels övriga brott i brottsbalken (10–11 kap. och 13–22 kap. BrB) samt brott enligt specialstraffrättslig lagstiftning. Andelen beslut i kategorin har minskat från 18 till 15 procent mellan 2008 och 2017. Ökningen kan dock inte hänföras till någon enskild brottkategori eller lag.

Figur 4 Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudbrott, år 2017 (totalt 97 100 beslut).

Figur 5 Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudbrott, år 2008 (totalt 134 000 beslut).

---

⁶ Rubriceringen *ringa stöld* ersatte *snatteri* 1 juli 2017.

Brottskategoriernas utveckling²

Den största *antalsmässiga* minskningen mellan 2016 och 2017, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg lagföringar om tillgreppsbrott. Dessa minskade med 1 690 beslut, eller 8 procent, jämfört med 2016.

Den antalsmässigt näst största minskningen avsåg lagföringsbeslut gällande trafikförordningen som minskade med 691 beslut, eller 9 procent.

Den största *antalsmässiga* ökningen av lagföringsbeslut jämfört med 2016 ses för narkotikabrott, som ökade med 1 120 beslut eller 5 procent. Ökningen avsåg framförallt domslut.

Nästan lika stor ökning ses för lagföringsbesluten för brott mot trafikbrottslagen som ökade med totalt 1 110 beslut eller 5 procent, jämfört med året innan. Ökningen av antalet lagföringsbeslut gällande trafikbrottslagen förklaras delvis av fler lagföringar för brotten olovlig körning, rattfylleri samt rattfylleri under påverkan av narkotika, som sammanlagt ökat med 1 075 beslut eller 7 procent. Brott mot trafikbrottslagen bildar tillsammans med brott mot trafikordningen i brottskategorin trafikbrott.

Även i ett tioårsperspektiv kan den största antalsmässiga ökningen ses för lagföringsbeslut gällande brott mot narkotikastrafflagen, som ökade med 29 procent eller 4 810 beslut, jämfört med 2008 (se tabell 1).

Den största antalsmässiga minskningen jämfört med 2008 ses för brott mot trafikbrottslagen (en nedgång med 7 450 beslut eller 25 %) och trafikförordningen (en minskning med 8 970 beslut eller 55 %). Att brott mot trafikförordningen har minskat i större utsträckning är delvis en följd av att fler sådana brott än tidigare lagförs genom föreläggande om ordningsbot, och därmed inte redovisas i lagföringsstatistiken.⁷ Även tillgreppsbrotten har minskat jämfört med 2008 (en nedgång med 7 260 beslut eller 28 %).

I tolkningen av resultaten bör man tänka på att narkotikabrott och trafikbrott samt vissa tillgreppsbrott som ringa stöld i butik är så kallade spaningsbrott, vilket innebär att den anmälda brottslighetens omfattning är beroende av myndighetsprioriteringar. Hur många brott som upptäcks och lagförs beror således i hög grad på hur stora resurser som myndigheter och andra aktörer lägger ner på att beivra denna typ av brottslighet.

Vidare bör man tänka på att antalet lagföringsbeslut kan påverkas av förändringar i praxis i hur olika brott lagförs. Om till exempel ordningsbotsförelägganden eller företagsbot tillämpas i högre grad för vissa brott kommer det medföra minskningar eftersom dessa typer av beslut inte redovisas i statistiken.

---

⁷ Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut och redovisas inte i denna sammanfattning.

Tabell 1 Lagföringsbeslut (huvudbrott), förändring mellan 2008 och 2017, redovisat på ett urval av brottsbalkens kapitel och de mest använda specialstraffrättsliga författningarna. (Därmed redovisas inte kapitel 7, 18, 19, 21 och 22 i BrB, som motsvarar mycket få lagföringsbeslut.)

Lagrum		Antal lagföringsbeslut		Förändring jämfört med 2008	
		2008	2017	Antal	Procent
1968:64	Narkotikastrafflag	16 817	21 626	4 809	29
1988:254	Lag om förbud beträffande knivar m.m.	1 874	2 101	227	12
BrB 6 kap.	Sexualbrott	1 055	1 162	107	10
BrB 14 kap.	Förfalskningsbrott	885	835	- 50	- 6
1996:67	Vapenlag/vapenförordning	853	797	- 56	- 7
2000:1225	Lag om straff för smuggling	2 403	2 122	- 281	- 12
1951:649	Trafikbrottslag	29 302	21 852	-7 450	- 25
BrB 16 kap.	Brott mot allmän ordning	579	424	- 155	- 27
BrB 8 kap.	Tillgreppsbrott	25 784	18 529	-7 255	- 28
BrB 4 kap.	Brott mot frihet och frid	3 689	2 539	-1 150	- 31
BrB 11 kap.	Brott mot borgenärer m.m.	1 703	1 163	- 540	- 32
BrB 12 kap.	Skadegörelsebrott	3 586	2 246	-1 340	- 37
BrB 17 kap.	Brott mot allmän verksamhet	3 879	2 322	-1 557	- 40
BrB 13 kap.	Allmänfarliga brott	316	187	- 129	- 41
BrB 5 kap.	Ärekränkning	88	49	- 39	- 44
BrB 3 kap.	Brott mot liv och hälsa	10 354	5 584	-4 770	- 46
BrB 9 kap.	Bedrägeri och annan oredlighet	3 242	1 699	-1 543	- 48
BrB 10 kap.	Förskingring, annan trolöshet och mutbrott	768	384	- 384	- 50
1971:69	Skattebrottslag	619	284	- 335	- 54
1998:1276	Trafikförordning	16 194	7 226	-8 968	- 55
MB 1998:808	Miljöbalk*	202	90	- 112	- 55
BrB 15 kap.	Mened, falskt åtal m.m.	1 272	377	- 895	- 70
BrB 20 kap.	Tjänstefel m.m.	38	9	- 29	- 76
2010:1622 resp. 1994:1738	Alkohollag	743	157	- 586	- 79
2001:558 och 2001:650	Lag/förordning om vägtrafikregister	1 602	320	-1 282	- 80
2002:574 och 2009:211 resp. 2002:925	Fordonslag/fordonsförordning	1 926	382	-1 544	- 80
SAMTLIGA BROTT		134 488	97 058	-37 430	- 28
Övriga brott ej redovisade i tabell ovan		4 715	2 592	-2 123	- 45

*Att brott mot miljöbalken har minskat i större utsträckning är delvis en följd av att fler sådana brott än tidigare lagförs genom företagsbot, och därmed inte redovisas i lagföringsstatistiken.

Brottstypernas utveckling²

Nedan redovisas utvecklingen av antalet lagföringsbeslut för ett urval brottstyper.

När utvecklingen följs för antalsmässigt små brottstyper, bör man tänka på att även små förändringar i antal kan resultera i stora procentuella upp- och nedgångar. Det är således inte ovanligt att den procentuella utvecklingen vid mindre brottstyper visar på relativt kraftiga årliga variationer.

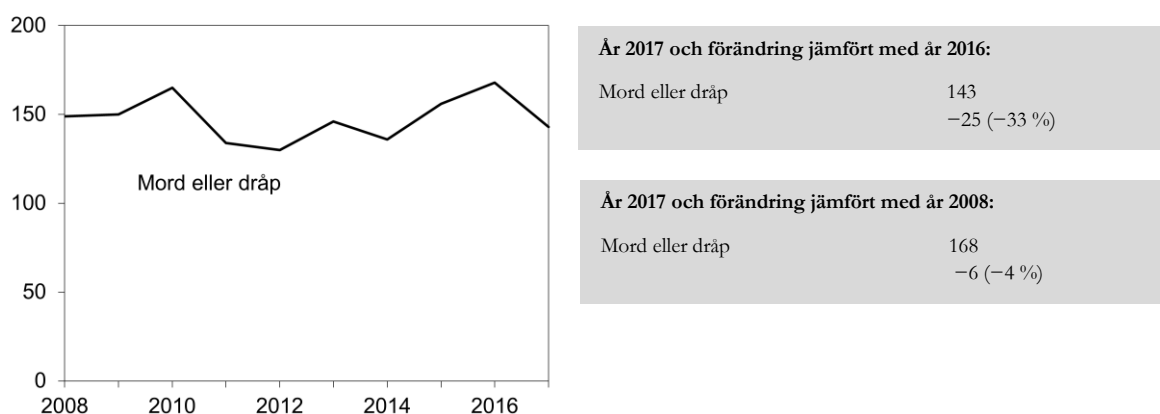
Brott mot person

Med brott mot person avses brott som regleras i 3–7 kap. BrB. Under 2017 fattades 9 350 lagföringsbeslut gällande brott mot person, såsom mord, misshandel, fridsbrott, sexualbrott m.m. Jämfört med 2016 har antalet minskat med 538 beslut, eller 5 procent. Jämfört med 2008 var minskningen 5 850 beslut eller 38 procent.

Dödligt våld

År 2017 avsåg 143 domslut *mord* eller *dråp* (vilket inkluderar försök, förberedelse och stämpling till brott) som huvudbrott. Det innebär en minskning med 25 beslut eller, 33 procent jämfört med 2016 då 168 domslut avsåg mord eller dråp. Jämfört med 2008 har antalet minskat med 6 beslut eller 4 procent. Under perioden 2008–2017 har domsluten gällande mord eller dråp varierat mellan 129 och 168 beslut.

Den senaste redovisningen av antalet anmälda och konstaterade fall av dödligt våld finns i publikationen *Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2017*⁸.

Figur 6 Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott, åren 2008–2017.

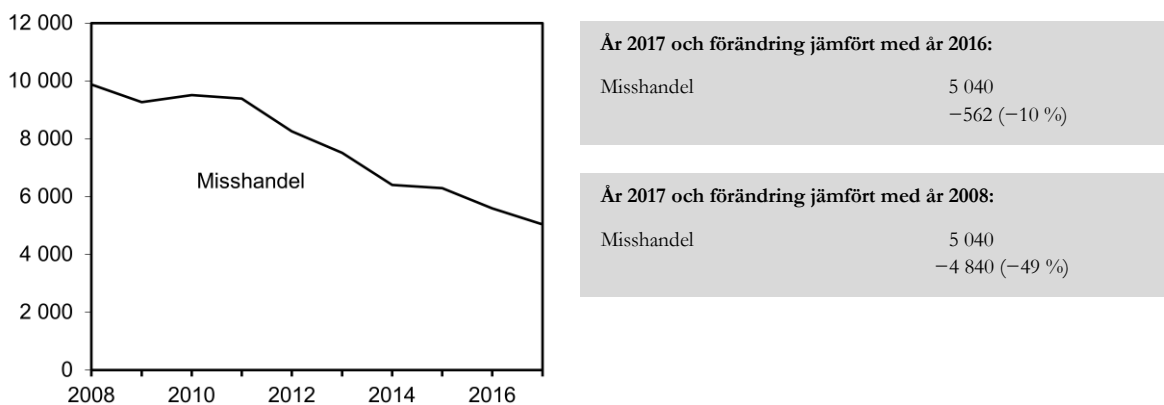
Misshandel

Den största brottskategorin bland lagföringsbesluten gällande brott mot person är *misshandel*⁹ (inklusive *grov misshandel* och *synnerligen grov misshandel*). År 2017 fattades 5 040 lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott, vilket är en minskning med 562 beslut eller 10 procent jämfört med året innan.

Även jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut avseende misshandel minskat med totalt 4 840 beslut eller 49 procent.

⁸ Publikationen finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

⁹ I den löpande texten anges enbart normalgraden av brottet, eftersom ringa misshandel anges i samma paragraf som normalgraden. Brott avseende ringa misshandel är därmed inkluderade i beräkningen.

Figur 7 Antal lagföringsbeslut med misshandel som huvudbrott, åren 2008–2017.

Fridskränkning

Gärningar som misshandel, olaga hot, ofredande med mera kan, när de utgjort ett led i en upprepad kränkning, rubriceras som *grov kvinnofridskränkning* eller *grov fridskränkning*. År 2017 fattades 148 respektive 75 lagföringsbeslut med huvudbrottet grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning. Antalet lagföringar för grov kvinnofridskränkning minskade med 9 beslut, eller 15 procent, och antalet lagföringar för grov fridskränkning var oförändrat mellan 2016 och 2017.

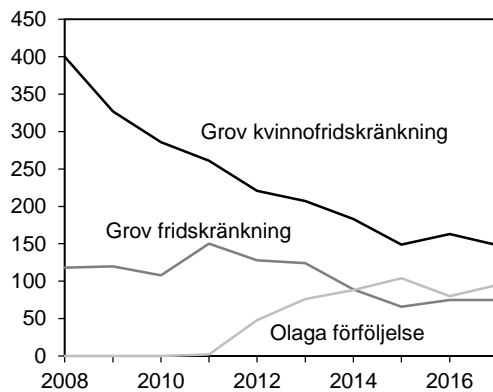
Antalet beslut gällande grov kvinnofridskränkning har minskat med 252 beslut, eller 63 procent, sedan 2008. Även antalet lagföringsbeslut avseende grov fridskränkning har minskat med 43 beslut, eller 36 procent, under denna period.

En viss del av nedgången avseende grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning under åren 2012–2015 kan delvis påverkas av att upprepad brottslighet avseende vissa brott som faller in under rubriceringarna, sedan den 1 oktober 2011, även kan rubriceras som *olaga förföljelse*.¹⁰

För olaga förföljelse gäller dock liksom för fridskränkningarna att samtliga gärningar som omfattas av lagen (för respektive brott) ska ha utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet. Skillnaden mellan de olika brottsrubriceringarna ligger i vilken relation offer och gärningsperson har. Vid grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning gäller att brottet ska ha begåtts mot en närstående eller tidigare närstående person och att handlingarna ska ha varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Dessa krav finns inte för brottet olaga förföljelse.

Jämfört med 2016 ökade antalet lagföringsbeslut med olaga förföljelse som huvudbrott med 15 beslut (+19 %).

¹⁰ I Brås rapport 2015:2 *Olaga förföljelse. Tillämpningen av den nya straffbestämmelsen* går det att läsa mer om hur brottsrubriceringen olaga förföljelse har tillämpats och påverkat tillämpningen av andra brottsrubriceringar.

Figur 8 Antal lagföringsbeslut med grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning eller olaga förföljelse som huvudbrott 2008–2017.

År 2017 och förändring jämfört med år 2016:

Grov fridskränkning	75	±0 (±0 %)
Grov kvinnofridskränkning	148	-9 (-15 %)
Olaga förföljelse	95	+15 (+19 %)

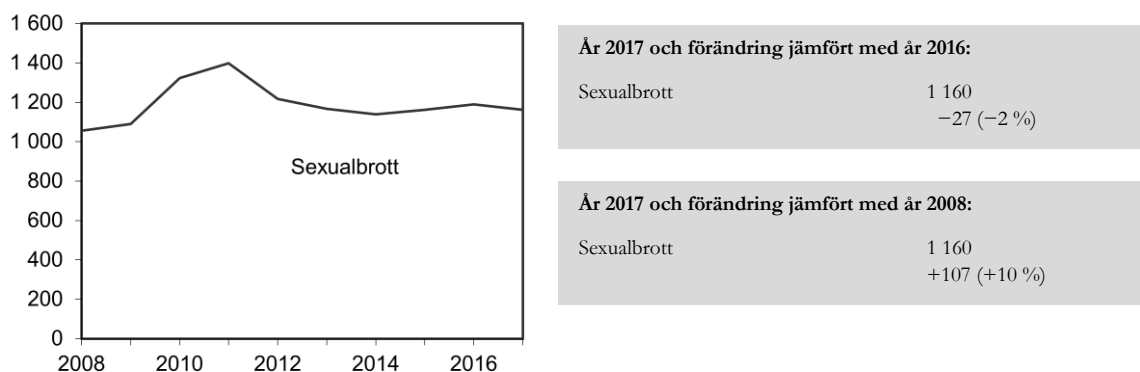
År 2017 och förändring jämfört med år 2008:

Grov fridskränkning	75	-43 (-36 %)
Grov kvinnofridskränkning	148	-252 (-63 %)

Sexualbrott

År 2017 fattades 1 160 lagföringsbeslut gällande *sexualbrott*, vilket motsvarar en minskning med totalt 27 beslut, eller 2 procent, jämfört med 2016. Framför allt minskade lagföringar gällande köp av sexuell tjänst (en minskning med 76 beslut eller 28 %).

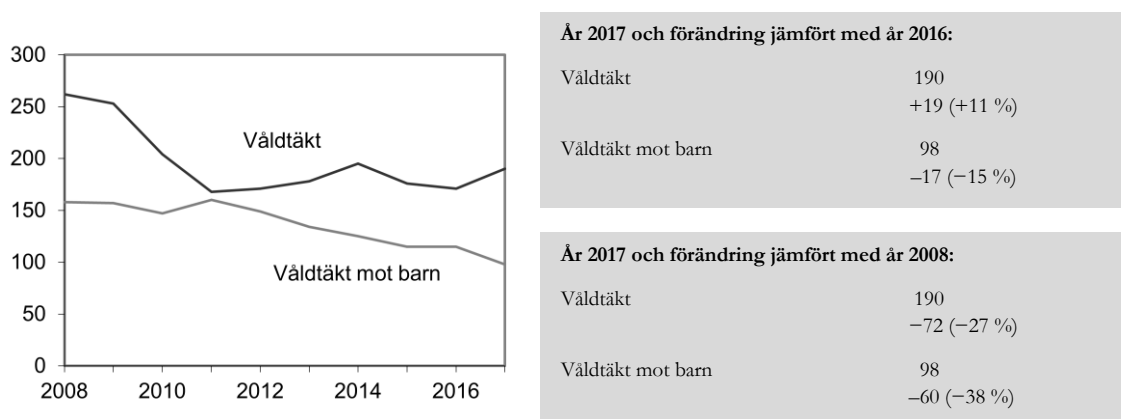
Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut för sexualbrott totalt sett ökat med 107 beslut eller 10 procent. Utvecklingen av lagföringar gällande sexualbrott ska ses mot bakgrund av den skärpta sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft 2005. Under åren 2009 och 2011 skärptes sexualbrottslagstiftningen ytterligare när brottet kontakt med barn i sexuellt syfte infördes i brottsbalken och straffskalan för köp av sexuell tjänst höjdes från högst sex månaders fängelse till högst ett års fängelse.

Figur 9 Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott, åren 2008–2017.

Av de 1 160 lagföringsbesluten gällande sexualbrott 2017 avsåg 190 beslut *våldtäkt* (inklusive *grov våldtäkt*) som huvudbrott. Det är en ökning med 19 lagföringsbeslut, eller 11 procent, sedan föregående år. Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut gällande våldtäkt som huvudbrott minskat med 72 beslut eller 27 procent.

År 2017 fattades 98 lagföringsbeslut för våldtäkt mot barn (inklusive grov våldtäkt mot barn), vilket är en minskning med 17 beslut eller 15 procent. Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut minskat med 60 beslut eller 38 procent.

Figur 10 Antal lagföringsbeslut med våldtäkt eller våldtäkt mot barn som huvudbrott, åren 2008–2017.

På längre sikt, jämfört med 2000, har antalet lagföringsbeslut rörande våldtäkt ökat med 57 procent, eller 69 beslut. Den mer långsiktiga utvecklingen gällande våldtäkter ska dock ses mot bakgrund av den skärpta sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft den 1 april 2005 och som en utvidgning av våldtäktsbestämmelsen om våldtäkt utvidgades. Fler gärningar kom att bedömas som våldtäkt, till exempel genom att kravet på tvång sätts lägre och genom att de allvarligaste fallen av sexuellt utnyttjande föll under våldtäktsbestämmelsen. Dessutom kom sexuella handlingar med barn utan våldsinslag att räknas som våldtäkt och inte längre som sexuellt utnyttjande av underårig. Den 1 juli 2013 utvidgades våldtäktsbegreppet igen till att även inkludera fall där den brottsutsatte befinner sig i en särskilt utsatt situation. Ett bakomliggande syfte var att förtydliga att våldtäktsbrott även innefattar situationer där den utsatte bemöter övergreppet med passivitet.

Stöld och tillgreppsbrott

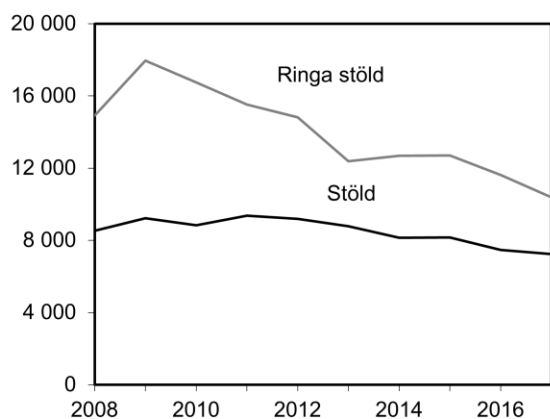
Med stöld och tillgreppsbrott avses brott som regleras i 8 kap. BrB. Under 2017 fattades 18 500 lagföringsbeslut gällande stöld och tillgreppsbrott, vilket är en minskning med 1 690 beslut eller 8 procent jämfört med 2016. Jämfört med 2008, då 25 800 sådana lagföringsbeslut fattades, var minskningen 7 260 beslut eller 28 procent.

Stöld och ringa stöld

Utvecklingen skiljer sig åt mellan olika typer av tillgreppsbrott. År 2017 fattades 7 250 lagföringsbeslut för stöld (inklusive grov stöld), vilket jämfört med 2016 innebar en minskning med 225 beslut eller 3 procent. Jämfört med 2008 hade lagföringsbeslut för stöld minskat med 1 280 beslut eller 15 procent.

År 2017 fattades 10 400 lagföringsbeslut för ringa stöld, vilket innebar en minskning med 1 240 beslut eller 11 procent jämfört med 2016, och med 4 550 beslut eller 31 procent jämfört med 2008.

Mellan 2008 och 2009 skedde först en ökning av antalet lagföringsbeslut för ringa stöld. Åren därefter minskade antalet beslut, men under 2013–2015 stabiliserades det på en medelnivå om 12 600 beslut per år, för att sedan fortsätta minska. Ringa stöldbrott är ett typiskt spaningsbrott, som i stor utsträckning påverkas av vilka åtgärder och resurser som avsätts, av exempelvis butiker, för att upptäcka denna typ av gärningar. Effekten blir att antalet lagföringsbeslut gällande ringa stöld kan variera kraftigt mellan olika perioder.

År 2017 och förändring jämfört med år 2016:

Stöld	7 250 -225 (-3 %)
Ringa stöld	10 400 -1 240 (-11 %)

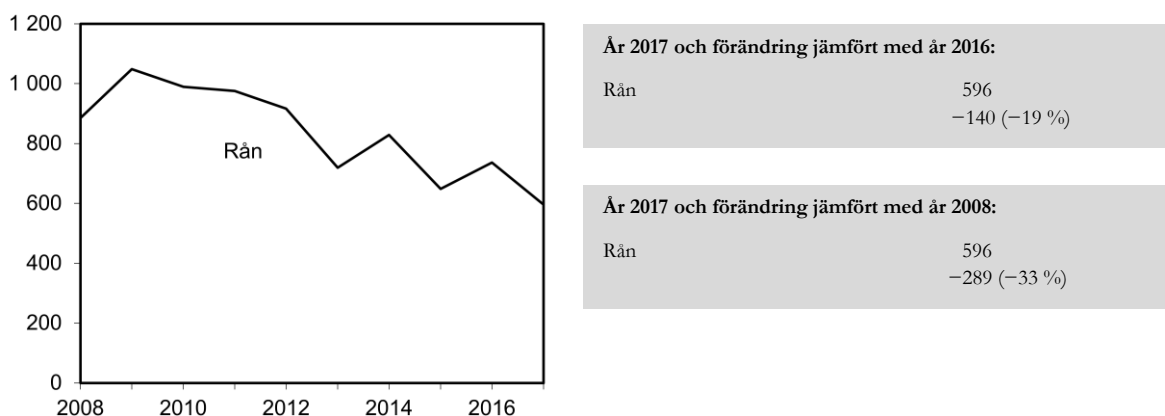
År 2017 och förändring jämfört med år 2008:

Stöld	7 250 -1 280 (-15 %)
Ringa stöld	10 400 -4 550 (-31 %)

Figur 11 Antal lagföringsbeslut med stöld eller snatteri som huvudbrott, åren 2008–2017.

Rån

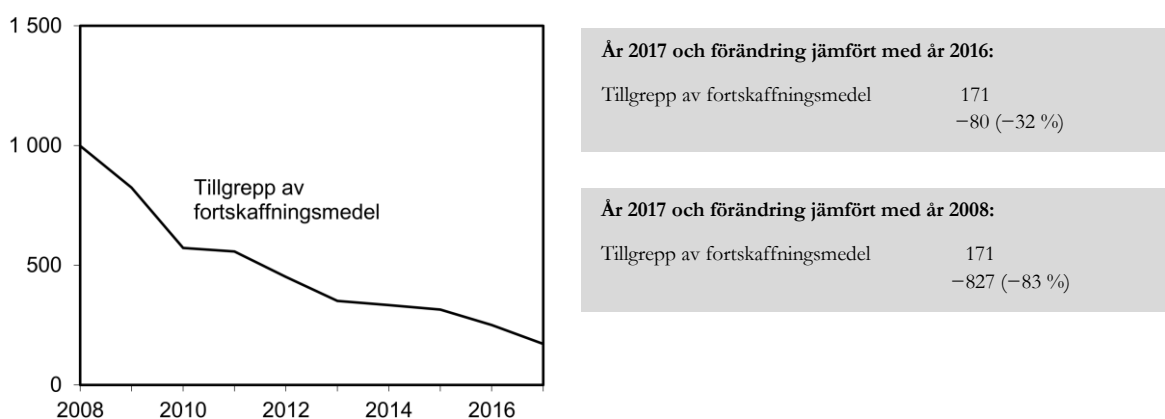
År 2017 fattades 596 lagföringsbeslut gällande *rån* (inklusive *grovt rån*), vilket var en minskning med 140 beslut, eller 19 procent, jämfört med 2016. Jämfört med 2008 hade dessa lagföringsbeslut minskat med 289 beslut eller 33 procent. Antalet lagföringsbeslut gällande rån har haft en nedåtgående trend sedan 2009.

Figur 12 Antal lagföringsbeslut med rån som huvudbrott, åren 2008–2017.

Tillgrepp av fortskaffningsmedel

En kontinuerlig nedgång över tid kan konstateras i antalet lagföringsbeslut gällande *tillgrepp av fortskaffningsmedel*. Antalet lagföringar med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott uppgick till 171 beslut under 2017. Jämfört med 2016 har antalet sådana lagföringsbeslut minskat med 80 beslut eller 32 procent. Sedan 2008 har de minskat med 827 beslut eller 83 procent.

Figur 13 Antal lagföringsbeslut med tillgrepp av fortskaffningsmedel som huvudbrott, åren 2008–2017.

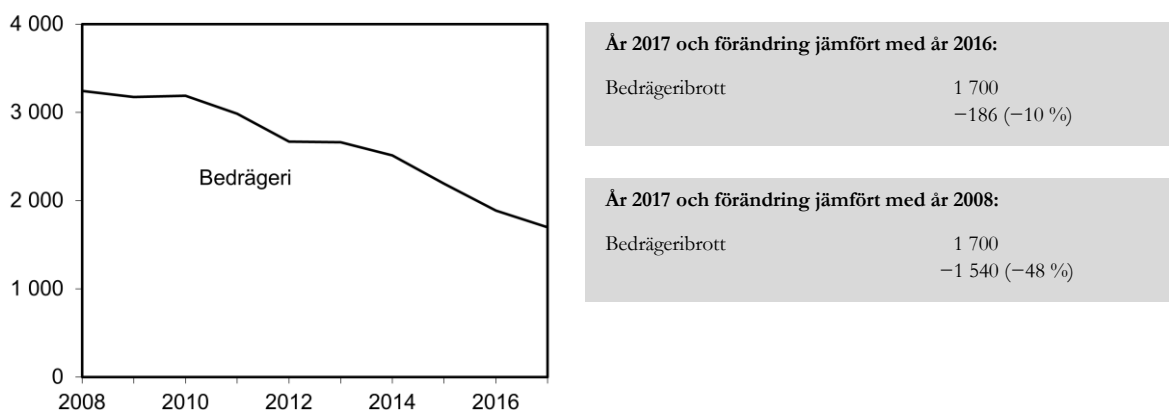
Urval av övriga brottskategorier och brottstyper

Här redovisas *bedrägeribrott* (9 kap. BrB), *skadegörelsebrott* (12 kap. BrB), *våld eller hot mot tjänsteman* (17 kap. 1 § BrB), *rattfylleri* (trafikbrottslagen 4, 4a §§), *narkotikabrott* (narkotikastrafflagen 1–3 §§), *smugglingsbrott* och *penningtvättsbrott*.

Bedrägeribrott

År 2017 fattades 1 700 lagföringsbeslut gällande *bedrägeribrott* (9 kap. BrB), vilket är 186 beslut färre än föregående år, och motsvarar en minskning med 10 procent. Under perioden 2008–2010 låg antalet lagföringsbeslut gällande *bedrägeribrott* relativt jämnt, men har sedan minskat succesivt. Totalt sett har antalet lagföringsbeslut för olika former av *bedrägeribrott* som huvudbrott minskat med 1 540 beslut, eller 48 procent, sedan 2008.

När nivån och utvecklingen för *bedrägerilagföringar* tolkas, och i synnerhet om jämförelse görs med statistik över anmälda och handlagda brott, bör man tänka på att *bedrägeribrottsutredningar* inte sällan är omfattande och innehåller många brott och gärningspersoner. Ett lagföringsbeslut kan således omfatta flera lagförda *bedrägeribrott*, och det är inte ovanligt med domar där mer än 100 *bedrägeribrott* lagförs vid samma tillfälle.¹¹

Figur 14 Antal lagföringsbeslut med *bedrägeri* som huvudbrott, åren 2008–2017.

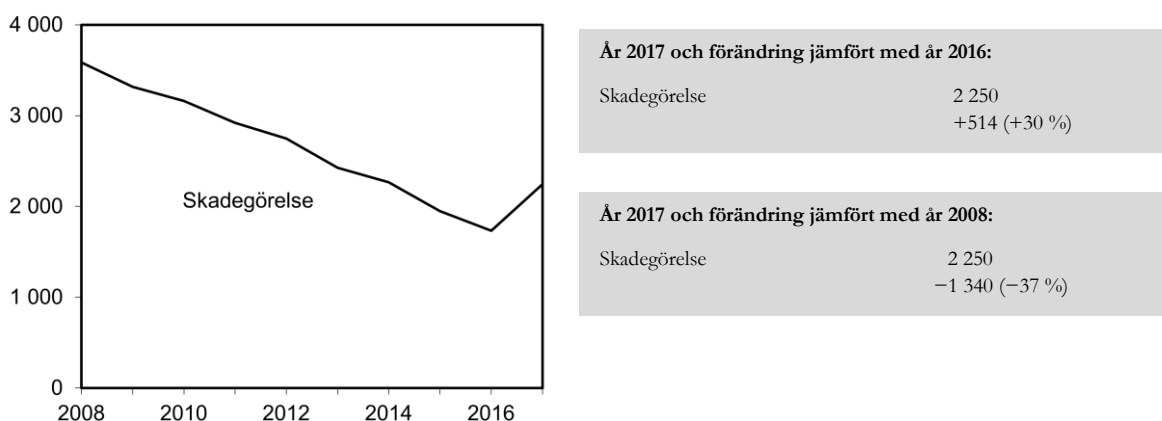
Skadegörelsebrott

År 2017 uppgick antalet lagföringsbeslut med *skadegörelse* som huvudbrott till 2 250 beslut, vilket är en ökning med 514 beslut, eller 30 procent, jämfört med föregående år. Antalet lagföringsbeslut där *skadegörelse* var huvudbrott har sedan 2008 minskat med 1 340 beslut eller 37 procent.

¹¹ Enligt den statistik som har tagits fram för Brås rapport 2016:9 *Bedrägeribrottsligheten i Sverige. Kartläggning och åtgärdsförslag* framgår att det sedan 2008 har skett en andelsmässig ökning av lagföringar som avser ett stort antal *bedrägeribrott*.

Bortsett från ökningen mellan 2016 och 2017 har antalet lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott minskat kontinuerligt från 2008.

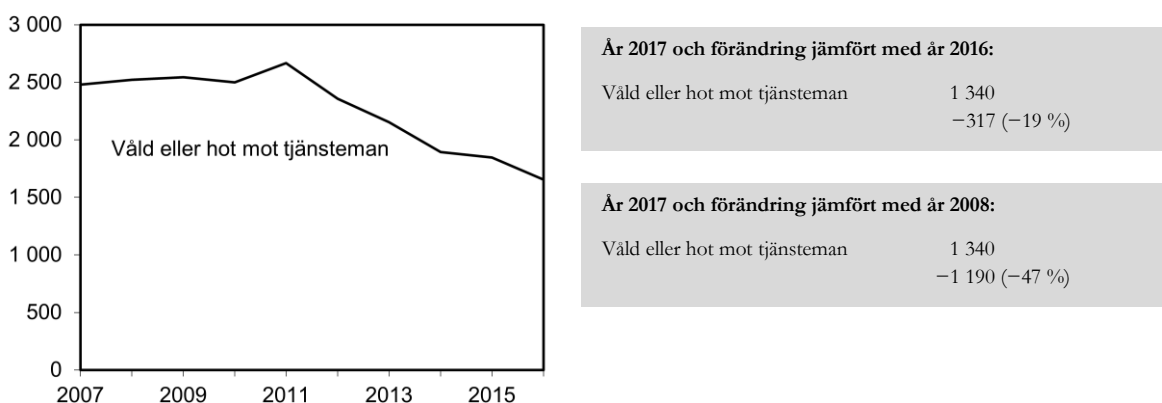

Figur 15 Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott, åren 2008–2017.

Våld eller hot mot tjänsteman

År 2017 uppgick antalet lagföringsbeslut för *våld eller hot mot tjänsteman* till 1 340 beslut. Jämfört med 2016 är det en minskning med 317 beslut eller 19 procent. Jämfört med 2008 är det en minskning med 1 190 beslut eller 47 procent.

Under perioden 2008–2010 låg antalet lagföringsbeslut på en relativt jämn nivå. Sedan 2011 har besluten minskat kontinuerligt och låg 2017 på den lägsta redovisade nivån under den senaste tioårsperioden.

Figur 16 Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman som huvudbrott, åren 2008–2017.

Rattfylleri

År 2017 uppgick antalet lagföringsbeslut med *rattfylleri under påverkan av alkohol* (inkl. *grovt rattfylleri*¹²) som huvudbrott till 7 430 beslut. Det är en ökning med 151 beslut,

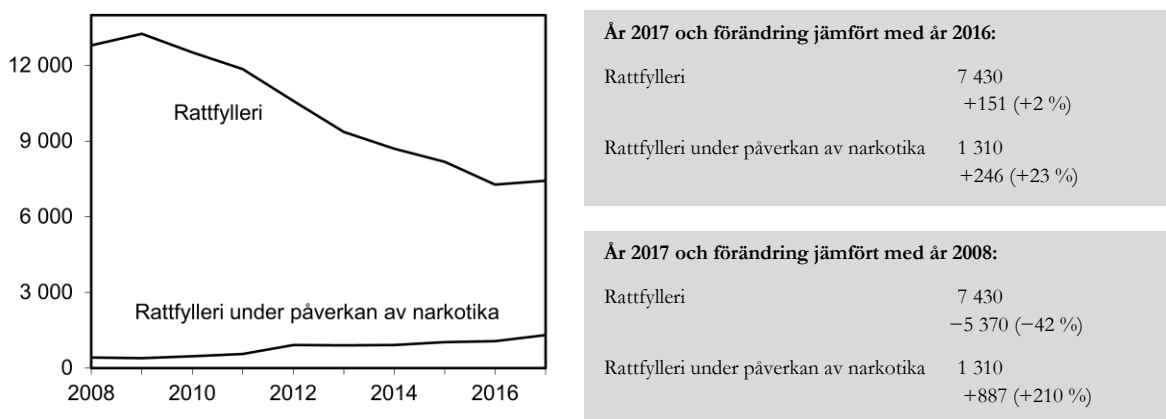
¹² Inkluderar både personer som varit under påverkan av alkohol och narkotika.

eller 2 procent, jämfört med föregående år. Om man ser till hela den senaste tioårsperioden har antalet lagföringar minskat med 5 370 beslut, eller 42 procent, jämfört med 2008.

År 2017 fattades även 1 310 lagföringsbeslut för *rattfylleri under påverkan av narkotika*, vilket är en ökning med 246 beslut eller 23 procent. Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut ökat med 887 beslut eller 210 procent.

Antalet lagföringsbeslut gällande rattfylleri under påverka av alkohol nästintill halverades (-45 %) mellan 2009 och 2016. För antalet beslut gällande rattfylleri under påverkan av narkotika var utvecklingen den motsatta, dessa beslut har fördubblats under den senaste tioårsperioden. Här ska noteras att drograttfylleri är en mindre brottkategori i förhållande till de vanliga rattfylleribrotten, och utgjorde endast 15 procent av samtliga lagföringsbeslut rörande rattfylleribrott 2017.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut rörande trafikbrott, till exempel rattfylleri, återspeglar till stor del polisens insatser på trafikområdet.

Figur 17 Antal lagföringsbeslut med rattfylleri (inkl. grovt rattfylleri) samt rattfylleri under påverkan av narkotika som huvudbrott. åren 2008–2017.

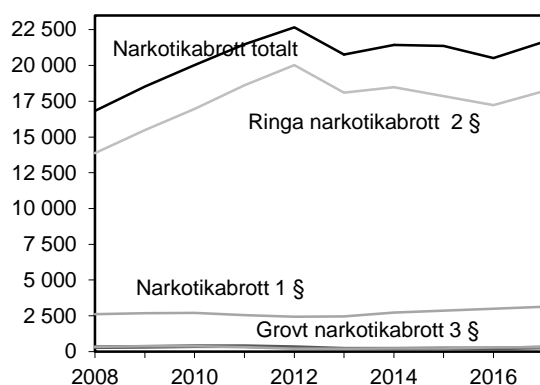
Narkotikabrott

År 2017 fattades 21 600 lagföringsbeslut för *brott mot narkotikastrafflagen* som huvudbrott. Jämfört med 2016 har antalet lagföringsbeslut för brott mot narkotikastrafflagen ökat med 1 120 beslut eller 5 procent.

Av dessa 21 600 lagföringsbeslut gällde majoriteten (18 200 beslut) ringa narkotikabrott som ökade med 967 beslut, eller 6 procent, jämfört med 2016. Narkotikabrott av normalgraden ökade med 143 beslut, eller 5 procent, jämfört med 2016 och grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) ökade med 10 beslut, eller 3 procent, jämfört med 2016.

Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut avseende narkotikabrott ökat med 29 procent eller 4 810 beslut. Ökningen förklaras framförallt av ringa narkotikabrott, som under samma period ökat med 4 330 beslut eller 31 procent.

Narkotikabrott är ett typiskt så kallat spaningsbrott, och utvecklingen av antalet lagföringsbeslut kan för denna brottstyp till stor del förklaras av förändringar i framför allt polisens resurser och prioriteringar.

Figur 18 Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott, åren 2008–2017.

År 2017 och förändring jämfört med år 2016:	
Narkotikabrott totalt	21 600 +1 120 (+5 %)
Därav	
ringa narkotikabrott 2 §	18 200 +967 (+6 %)
narkotikabrott 1 §	3 130 +143 (+5 %)
grovt narkotikabrott 3 §	300 +10 (+3 %)

År 2017 och förändring jämfört med år 2008:	
Narkotikabrott totalt	21 600 +4 810 (+29 %)
Därav	
ringa narkotikabrott 2 §	18 200 +4 330 (+31 %)
narkotikabrott 1 §	3 130 +517 (+20 %)
grovt narkotikabrott 3 §	300 -40 (-12 %)

Vid narkotikabrott redovisas i lagföringsstatistiken från och med 2015 även uppgifter om typ av brottslig gärning.¹³ Dessa gärningar gällande hantering av narkotika punktas i 1 § narkotikastrafflagen (1968:64), i allvarlighetsordning, med den grävsta typen av gärning först. En person kan ha begått flera gärningar i anslutning till

¹³ För mer information, se avsnittet *Jämförelser över tid*.

samma brott. I sådana fall ska personen normalt lagföras för den grävsta typen av gärning i första hand.

Sett till samtliga lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2017 var innehav och bruk de absolut vanligaste gärningarna (94 %), följt av kategorin för narkotikabrott som omfattar två eller fler narkotikabrottsgärningar (2 %) samt överlåtelsebrott (2 %).

Ju grävre rubricering av narkotikabrott, desto mer komplexa blir brottsbeskrivningarna. Det innebär att mer än en gärning kan anges för brottet.

Tabell 2 Antal och procentuell fördelning av lagföringsbeslut avseende narkotikabrott uppdelat på gärning.

	Totalt samtliga narkotikabrott	Andel (%) totalt
Överlåtelse (1 p)	465	2
Framställning (2 p)	183	1
Förvärv (3 p)	86	0
Anskaffning, bearbetning m.m. (4 p)	140	1
Utbjudande till försäljning m.m. (5 p)	7	0
Innehav, bruk m.m. (6 p)	20 365	94
Kombinationer av flera gärningar	380	2
Totalt samtliga gärningar	21 626	100

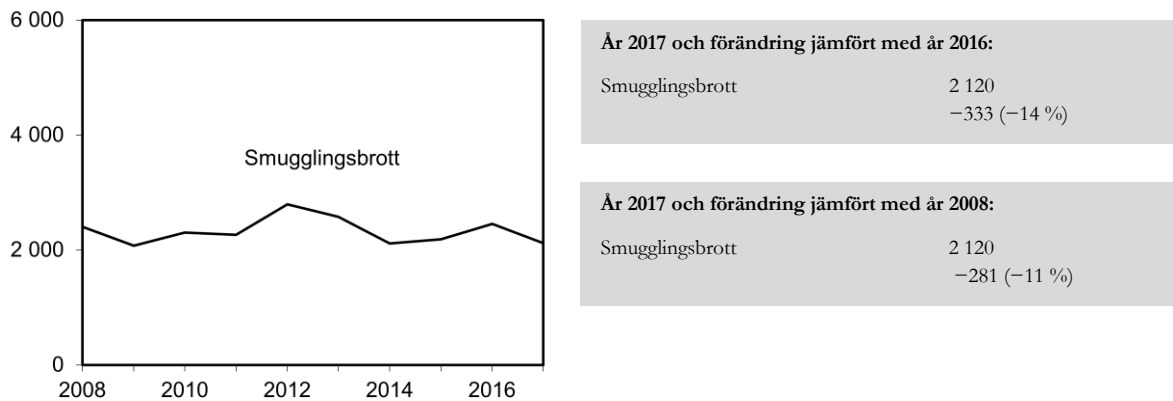
Smugglingsbrott

Under 2017 fattades 2 120 lagföringsbeslut för *brott mot lagen om straff för smuggling*, vilket är en minskning med 333 beslut, eller 14 procent, jämfört med föregående år. Sett i ett längre perspektiv har antalet lagföringsbeslut med smuggling som huvudbrott minskat med 281 beslut, eller 12 procent, jämfört med 2008.

För ringa tull- och smugglingsbrott har tullverksåklagare möjlighet att utfärda ordningsböter eller strafförelägganden. Praxis för hur dessa tillämpas har dock skiftat över tid. Eftersom ordningsbotsförelägganden¹⁴ inte ingår i begreppet lagföringsbeslut, behöver dessa praxisförändringar beaktas vid tolkning av utvecklingen av lagföringsbesluten.

---

¹⁴ I de tabeller som redovisar ordningsbotsförelägganden ingår inte ordningsbot utfärdad av tullåklagare.

Figur 19 Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott, åren 2008–2017.

Penningtvättsbrott

Lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott trädde i kraft i juli 2014 (vilket innebär att 2015 var det första fullständiga redovisningsåret). Enligt lagtexten avser penningtvättsbrott handlingar som utförs i syfte att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet.

Under 2017 fattades 202 lagföringsbeslut där huvudbrottet var *penningtvättsbrott*. Jämfört med 2016 ökade antalet beslut med 102 beslut eller 102 procent.

Lagförda brott²

En person kan lagföras för flera brott i samma lagföringsbeslut. I lagföringsstatistiken redovisas i huvudsak lagföringsbeslutets huvudbrott, det vill säga det brott som har den strängaste straffskalan. I syfte att ge en bild av omfattningen och strukturen för alla brott som lagförs under ett kalenderår redovisas även samtliga lagförda brott i statistiken sedan 2004. Statistiken över *lagförda brott* omfattar samtliga brott i lagföringsbesluten, oavsett om de utgör huvudbrott eller så kallade bibrott.

När man använder statistiken bör man vara uppmärksam på att brottsstrukturen för samtliga lagförda brott ser något annorlunda ut än den för huvudbrotten i lagföringarna. Det beror på att lindrigare brott och brott av seriebrottskaraktär tenderar att bli underrepresenterade i redovisningen av huvudbrotten. Även de modellantaganden som tillämpas vid huvudbrottsbestämningen har viss betydelse för underrepresentationen. Skillnader mellan brottsstrukturen för samtliga brott (huvud- och bibrott) och för enbart huvudbrott är dock relativt små. Brott som får större andel i redovisningen över samtliga lagförda brott, jämfört med huvudbrottsredovisningen 2017, är till exempel bedrägeribrott enligt 9 kap. BrB (+6 procentenheter), medan bland annat tillgreppsbrott enligt 8 kap. BrB i stället får en lägre andel (-4 procentenheter) jämfört med huvudbrottsredovisningen.

Vidare bör man tänka på att brotten i lagföringsstatistiken har en annan avgränsning och detaljeringsgrad än redovisningen av brott i brottsstatistiken. Det innebär att antalet lagförda brott inte kan ställas i direkt relation till antalet anmälda eller uppklarade/handlagda brott.¹⁵

Genomsnittligt antal lagförda brott per person

År 2017 lagfördes 196 000 brott, vilket innebär att de cirka 97 100 lagföringsbesluten i snitt avsåg 2 brott. Antalet brott per lagföringsbeslut var därmed i stort sett oförändrat jämfört med 2016.

Det genomsnittliga antalet lagförda brott är generellt sett högre för domslut (2,5 brott) än för åtalsunderlåtelse och strafförelägganden (1,4 respektive 1,3 brott). Det genomsnittliga antalet brott per lagföringsbeslut skiljer sig inte åt mellan lagföringar som rör kvinnor respektive män 2017. Däremot skiljer det sig mellan lagföringar som rör ungdomar i åldern 15–20 år (1,6 brott per lagföringsbeslut) respektive personer i åldern 21 år och äldre (2,1 brott per lagföringsbeslut). Antalet brott per lagföringsbeslut är oförändrat jämfört med föregående år.

I statistiken framgår även vilket år de lagförda brotten i domsluten begicks. Av de 144 000 brott som lagfördes i domstol 2017 hade 79 procent begåtts under samma år som domslutet (49 700 brott) eller året innan (63 500 brott). Hur snabbt en person kan lagföras beror på flera faktorer och varierar mellan olika brottstyper. Stor betydelse kan tillskrivas brottsutredningens komplexitet och omfattning, som i sin tur beror på brottets karaktär. Andelen lagförda brott som begåtts samma år som lagföringsbeslutet – eller året före – (det vill säga 2016–2017), var jämförelsevis hög för tillgreppsbrott (91 %). Det kan framförallt förklaras av ringa stöld (94 %), rån (94 %) och grovt rån (97 %). Även mord och dråp har hög andel (96 %). Till de brott där en mycket liten andel hade lagförts redan samma år som brottet begicks, eller året efter, hör sådana brott som ofta kräver omfattande brottsutredningar, såsom brott enligt skattebrottslagen (2 %) och brott mot borgenärer enligt 11 kap. BrB (8 %), till exempel bokföringsbrott.

Påföljder

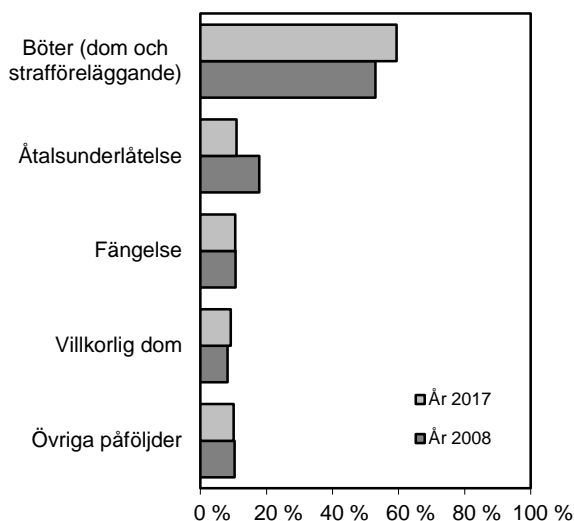
Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att studera strukturen, omfattningen och utvecklingen av påföljder. Jämfört med 2008 har påföljdsstrukturen ändrats något. De största förändringarna är att andelen bötespåföljder totalt sett (böter i domslut och strafförelägganden) har ökat med 6 procentenheter, medan andelen åtalsunderlåtelse har minskat med 7 procentenheter. I övrigt är förändringarna små i påföljdsstrukturen.

Vid sidan av förändringar i påföljdsstrukturen har det sedan 2008 även skett en omfördelning mellan olika typer av bötespåföljder, som innebär att andelen böter

---

¹⁵ För mer information, se avsnittet *Tolkning av statistiken*.

som dömts ut i domstol har ökat, samtidigt som andelen böter genom strafförelägganden har minskat. Under 2017 var det nästan lika vanligt att böter dömdes ut i domstol som att de gavs i form av strafförelägganden (51 respektive 49 % av samtliga bötespåföljder). Det kan jämföras med 2008 då böter i domslut utgjorde 42 procent av alla bötespåföljder.

Figur 20 Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter huvudpåföljd, åren 2008 (totalt 134 000 beslut) och 2017 (totalt 97 100 beslut).

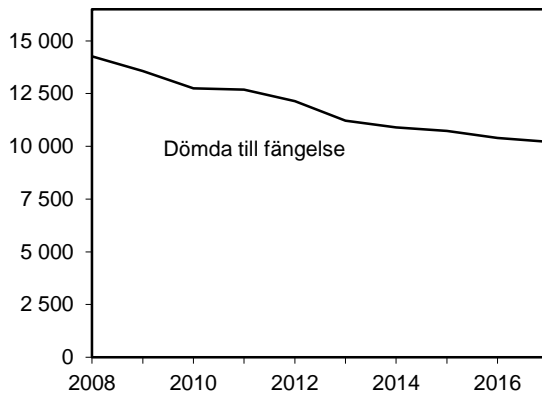
Den sammantaget vanligaste påföljden bland samtliga lagföringsbeslut är således böter som erhålls genom domslut eller genom godkänt strafföreläggande (se figur 20 ovan). Bötespåföljderna utgjorde knappt tre femtedelar (59 %) av huvudpåföljderna i det totala antalet lagföringar 2017. Knappt två femtedelar (39 %) av bötespåföljderna avsåg brott mot trafikbrottslagen eller trafikförordningen. Det var även en vanlig påföljd vid lagföringar som avsåg narkotikabrott (25 %) eller ringa stöld (12 %).

Bötespåföljderna fördelar sig jämt mellan könen; 62 procent av huvudpåföljderna mot kvinnor och 59 procent av huvudpåföljderna mot män bestod av böter genom antingen strafföreläggande eller domslut 2017. Det var även den vanligaste påföljden i alla åldersgrupper över 17 år, 57–74 procent av huvudpåföljderna, beroende på åldersgrupp. Endast för den yngsta åldersgruppen, 15–17-åringar, var andelen bötespåföljder av samtliga lagföringsbeslut lägre: 34 procent. Vilket delvis kan förklaras av personer under 18 år ofta döms till dem särskilda ungdomspåföljder som finns för unga lagöverträdare.

Påföljder i domslut

Fängelse

År 2017 utgjorde *fängelse* huvudpåföljd i 10 200 domslut. Det är en minskning med 186 domslut, eller 2 procent, jämfört med 2016. Sedan 2008 har antalet fängelse-domar i tingsrätt uppvisat en sjunkande trend. Antalet utdömda fängelsepåföljder ligger nu på sin lägsta nivå under hela mätperioden 1975–2017.

Figur 21 Antal domslut om påföljd fängelse, åren 2008–2017.

Av de som dömdes till fängelse 2017 var de antalsmässigt största brottstyperna *brott mot trafikbrottslagen* (24 %), framför allt grovt rattfylleri, *tillgreppsbrott* (22 %), framför allt stöld, samt *brott mot liv och hälsa* (12 %), framför allt misshandel.

Ser man till hur stor fängelseandelen i de lagföringsbeslut som avsåg grovt rattfylleri blev påföljden fängelse i 51 procent av besluten. Motsvarande siffra för lagföringsbeslut gällande stöld (inklusive grov stöld) var 27 procent och för misshandel (inklusive grov och synnerligen grov misshandel) 21 procent.

Rättspsykiatrisk vård

Rättspsykiatrisk vård var huvudpåföljd i 273 domslut 2017. I förhållande till 2016 är det en minskning med 17 domslut, eller 6 procent. I en majoritet av dessa domar (200 domslut, eller 73 procent) avsågs rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprovning. Jämfört med 2008 har det skett en minskning med 25 beslut, eller 8 procent. Det låga antalet domslut med huvudpåföljden rättspsykiatrisk vård leder till att små förändringar kan ge stora procentuella variationer mellan åren.

Skyddstillsyn

Antalet domslut med huvudpåföljden *skyddstillsyn* uppgick 2017 till 5 690 beslut, vilket var en ökning med 312 domslut, eller 6 procent, jämfört med 2016. Vid 1 070 domslut, eller 19 procent av domarna 2017 dömdes till skyddstillsyn förenat med samhällstjänst. Vid 604 domslut, eller 11 procent, utdömdes påföljden i kombination med föreskrift om kontraktsvård, och i 222 domslut eller, 4 procent, dömdes till skyddstillsyn förenat med fängelse.

Jämfört med 2008 har antalet domslut gällande skyddstillsyn minskat med 1 120 beslut, eller 16 procent. Med undantag för 2009 har antalet lagföringsbeslut gällande skyddstillsyn minskat kontinuerligt under tioårsperioden (2008–2017). Antalet domslut gällande skyddstillsyn med föreskrift om kontraktsvård har minskat med 557 domslut (49 %) jämfört med 2008. Det gäller även skyddstillsyn kombinerat med samhällstjänst, som har minskat med 139 domslut (12 %). Antalet domslut i kombination med fängelse har däremot ökat med 50 domslut, eller 29 procent, jämfört med 2008.

Villkorlig dom

Antalet domar med huvudpåföljden *villkorlig dom* uppgick 2017 till totalt 8 920 domslut, vilket är en ökning med 57 domslut, eller 1 procent, jämfört med året innan. Jämfört med 2008 har antalet minskat med 2 130 domslut, vilket motsvarar en minskning med 19 procent.

Antalet domslut med huvudpåföljd *villkorlig dom i kombination med samhällstjänst* uppgick i sin tur till 3 390 under 2017, vilket motsvarade 38 procent av samtliga domslut med villkorlig dom som huvudpåföljd det året. Antalet villkorliga domar med samhällstjänst ökade marginellt jämfört med året innan med 2 beslut och var därmed oförändrat procentuellt. Jämfört med 2008 minskade dessa domar med 1 130 beslut, eller 25 procent.

Böter

År 2017 fattades 28 500 domslut med huvudpåföljden *böter*. Det är en ökning med 877 domslut, eller 3 procent, jämfört med året innan. Jämfört med 2008 har dock antalet minskat med 1 720 domslut, eller 6 procent. Under perioden 2008–2010 var utvecklingen uppåtående, men därefter vände den och minskade fram till 2016. Av samtliga lagföringsbeslut under den senaste tioårsperioden har andelen bötesdomar ökat från 22 till 29 procent.

Ungdomspåföljder

Sluten ungdomsvård utgör sedan 1999 ett alternativ till fängelse för ungdomar. År 2017 utgjorde sluten ungdomsvård huvudpåföljd i 78 domslut rörande ungdomar i åldern 15–20 år. Jämfört med 2016, då tingsrätterna dömde till sluten ungdomsvård i 84 fall, innebär det en minskning med 6 beslut, eller 7 procent. Jämfört med 2008 har antalet domslut med sluten ungdomsvård minskat med 15 beslut, eller 16 procent. Vid tolkning av statistiken är det viktigt att ta hänsyn till att det låga antalet domslut kan innebära stora procentuella variationer mellan åren.

I genomsnitt dömdes ungdomar 2017 till sluten ungdomsvård i 10 månader, vilket är i stort sett samma nivå som 2016. I 49 procent av domsluten utgjordes huvudbrotten av olika typer av tillgreppsbrott (framför allt rån), i 17 procent brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB) (framför allt mord och dråp¹⁶ respektive grov misshandel) och i 27 procent någon form av sexualbrott (6 kap. BrB).

Ungdomsvård och *ungdomstjänst* infördes 2007 som nya ungdomspåföljder, och ersatte till viss del den tidigare ungdomspåföljden ungdomstjänst inom ramen för vård inom socialtjänsten. År 2017 var antalet domslut med ungdomsvård eller ungdomstjänst som huvudpåföljd 1 450 respektive 1 440. Antalet domslut rörande ungdomsvård ökade med 103 domslut, eller 8 procent, jämfört med året innan. Antalet domslut

---

¹⁶ Även försök, förberedelse, stämpling, medhjälp, anstiften, underlåtelse att avslöja och underlåtelse att hindra är inkluderade i respektive brott.

med huvudpåföljden ungdomstjänst ökade mellan 2016 och 2017 med 4 domslut, vilket procentuellt sätt inte innebär någon förändring.

Lagföringar genom åklagarbeslut

År 2017 meddelade åklagarna 10 600 *åtalsunderlåtelse*, vilket är en minskning med 1 900 beslut, eller 15 procent, jämfört med året innan. Jämfört med 2008 har antalet meddelade åtalsunderlåtelse minskat med 13 400 beslut, eller 56 procent.

Åtalsunderlåtelse är den vanligaste påföljden i åldersgruppen 15–17 år. Denna lagföringstyp stod för 36 procent av alla lagföringsbeslut i åldersgruppen under 2017. De flesta (94 %) av de åtalsunderlåtelse som meddelades ungdomar under 18 år var *straffvarning*, det vill säga åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:67) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). År 2017 meddelades 3 040 beslut om straffvarning mot personer i åldersgruppen 15–17 år, vilket är en ökning med 215 beslut, eller 8 procent, jämfört med 2016.

I de övriga åldersgrupperna över 17 år stod åtalsunderlåtelse för mellan 4 och 10 procent av alla lagföringsbeslut. Den vanligaste typen (62 %) av samtliga åtalsunderlåtelse som meddelats dessa åldersgrupper var åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § 1 st. 3 p. rättegångsbalken (RB). Det innebär att åtalsunderlåtelse meddelats för att den misstänkta personen även begått andra brott och att det utöver påföljden för dessa brott inte krävs ytterligare påföljd för det aktuella brottet.

Antalet utfärdade och *godkända strafförelägganden* uppgick 2017 till 29 100 beslut, en minskning med 203 beslut, eller 1 procent, jämfört med 2016. Jämfört med 2008 har antalet strafförelägganden minskat med 12 000 beslut, eller 29 procent. Antalet strafförelägganden har minskat kontinuerligt sedan 2009. År 2008 utgjorde de 31 procent av samtliga lagföringsbeslut, år 2017 var andelen 30 procent.

År 2017 godkändes 2 050 strafförelägganden med huvudpåföljden villkorlig dom, vilket motsvarar 7 procent av samtliga godkända strafförelägganden.

Fängelsetidens längd²

Bland samtliga domslut under 2017 med påföljden fängelse¹⁷ dömdes i nära hälften av fängelsedomarna, 45 procent, till en strafftid på *högst 2 månader*. I ytterligare 22 procent dömdes till fängelsestraff om *mer än 2 till högst 6 månader*. Lika stor andel (22 %) av alla domar avseende fängelse avsåg strafftider på *mer än 6 månader till högst 2 år*, och i 9 procent av fallen *mer än 2 år*. Därutöver dömdes 12 personer till livstidsfängelse under 2017. Sammantaget betyder detta att drygt två tredjedelar (68 %) med huvudpåföljden fängelse 2017 dömdes till en strafftid på *högst 6 månader*.

Jämfört med 2016 har det totala antalet fängelsedomar minskat med 150 beslut, eller 1 procent. Antalet minskade i de kortare strafftidsintervallen (till och med *högst*

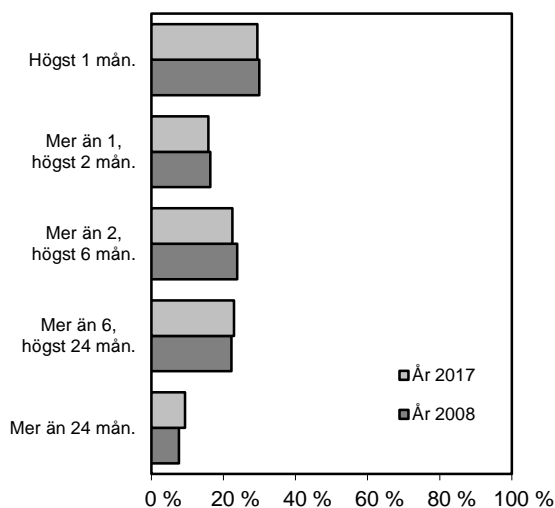
¹⁷ Inkluderat skyddstillsyn med fängelse.

6 månader), och den största minskningen skedde för utdömda strafftider på *högst 1 månad*, som minskade med 164 beslut, eller 5 procent. Straffids-intervallen *mer än 6 månader till högst 24 månader* respektive *mer än 24 månader* ökade med 36 respektive 14 beslut, motsvarande 2 respektive 1 procent, jämfört med året innan.

Jämfört med 2008 har *antalet* fängelsedomar totalt sett minskat med 4 010 beslut, eller 28 procent. Minskningarna har skett i de flesta tidsintervallen. Störst har både den antalsmässiga och den procentuella minskningen varit för fängelsestraff i intervallet *mer än 2 månader till högst 6 månader*, som har minskat med 1 100 beslut eller 32 procent.

Andelen utdömda fängelsestraff på *mer än 24 månader* har ökat med knappt 2 procentenheter. I övrigt är andelsförändringarna små jämfört med 2008.

Domslut med livstids fängelse varierar årligen och uppgick till 10 domslut 2008. Därmed ökade antalet livstidsdömda med 2 beslut jämfört med 2017.

Figur 22 Andel (procent) domslut om fängelse efter strafftidens längd, åren 2008 (totalt 14 500 domar) och 2017 (totalt 10 400 domar).

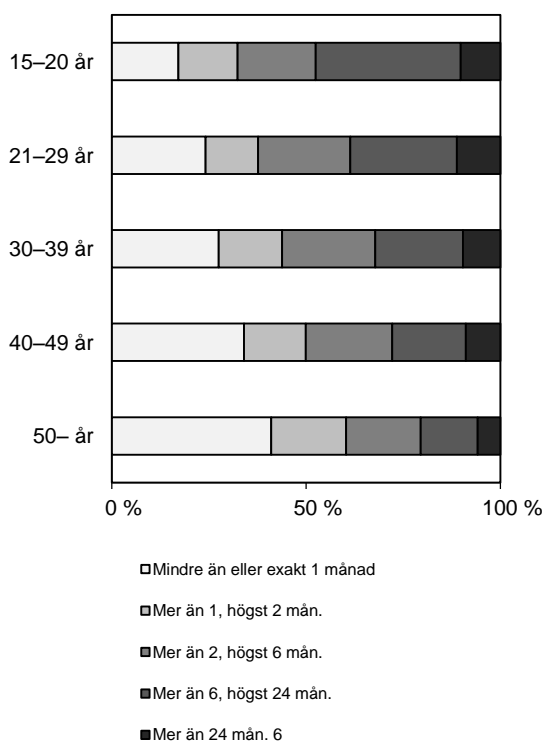
Fördelningen av de utdömda strafftiderna vid fängelsepåföljd skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Generellt gäller att längre strafftider är vanligare bland de yngre åldersgrupperna och kortare strafftider vanligare bland de äldre. Fängelsestraff på *mer än 24 månader* förekom 2017 främst i åldersgruppen 21–29 år (11 %), medan motsvarande andel i åldersgruppen 50 år och äldre var 6 procent.

Bland de yngre fängelsedömda (15–29 år) är det vanligast med strafftider på *mer än 6 månader till högst 24 månader*, vilket 2017 gällde 37 procent av samtliga fängelsedomar i åldersgruppen 15–20 år och 27 procent i gruppen 21–29 år. I åldersgrupperna 40–49 år respektive 50 år och äldre, var motsvarande andel 19 respektive 15 procent.

Även strafftider på *mer än 2 månader till högst 6 månader* är vanligt förekommande i åldersgrupperna 15–20 år och 21–29 år. I åldersgrupperna 40–49 år och 50 år och äldre var det vanligast med kortare strafftider på *högst 1 månad*. De stod för

34 respektive 41 procent av samtliga utdömda fängelsedomar i dessa åldersgrupper. Motsvarande andel bland 15–20-åringar var 17 procent.

Generellt bör man tänka på att straffmätningen vid utdömande av fängelse styrs av många faktorer så som brottets allvarlighetsgrad, tidigare belastning och personens ålder. När det gäller unga lagöverträdare ska domstolarna i så stor utsträckning som möjligt undvika fängelsepåföljd, och om möjligt döma till alternativa påföljder. För ungdomar finns också särskilda påföljder, exempelvis slutna ungdomsvård. Detta kan delvis förklara varför strafftiden är högre för de förhållandevis få unga lagöverträdare som ändå döms till fängelse. År 2017 var det 10 personer i åldern 15–17 år som dömdes till fängelse.

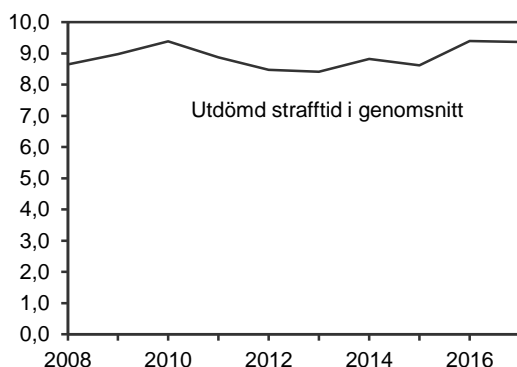

Figur 23 Procentuell fördelning av fängeslängd i förhållande till ålder, år 2017.

Genomsnittlig strafftid

Den *genomsnittliga strafftiden* 2017 var 9,4 månader (cirka 9 månader och 12 dagar), vilket är samma antal som 2016. Jämfört med 2008 har den genomsnittliga strafftiden ökat med 0,7 månader. Genomsnittstiden har varierat mellan 8,4–9,4 under den senaste tioårsperioden (2008–2017).

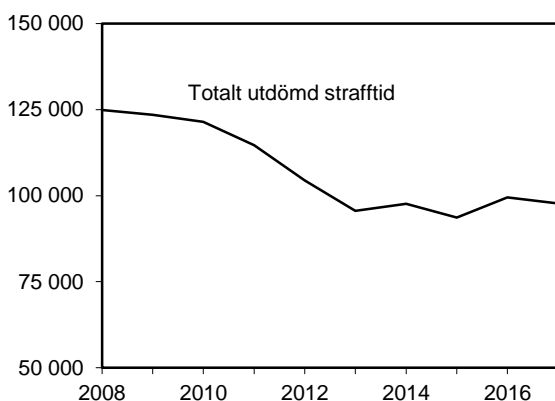
Utvecklingen av den genomsnittliga strafftiden påverkas av förändringar i de utdömda strafftiderna, En ökad genomsnittstid behöver dock inte bero på en ökning av längre strafftider, utan kan till exempel vara en följd av en minskning av kortare strafftider, och vice versa.

Figur 24 Genomsnittligt utdömd strafftid i månader (exklusive livstidsdömda), åren 2008–2017.

Total utdömd strafftid

Den *totala utdömda strafftiden*, eller den så kallade *straffmassan*¹⁸, har minskat med 1 750 månader, från 99 500 månader 2016 till 97 700 månader 2017. Sedan 2008 har trenden varit nedåtgående, med den kraftigaste minskningen mellan åren 2010 och 2013.

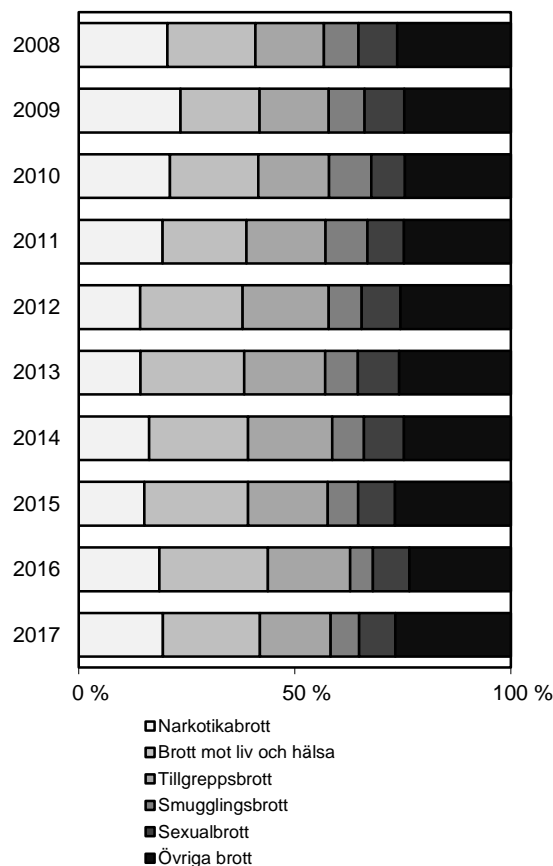

Figur 25 Den totala utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda) 2008–2017.

Sett till huvudbrotten är straffmassan störst för brottskategorierna *brott mot liv och hälsa* (22 %), framför allt mord, samt *tillgreppsbrott* (16 %), såsom olika former av stöld och rån. Även *narkotikabrott* (19 %), framför allt grovt narkotikabrott, *sexuallbrott* (8 %), främst olika former av våldtäkt, samt *smugglingsbrott* (7 %), framför allt narkotikasmuggling, står för höga andelar av den totala straffmassan. Under 2017 utgjorde narkotikabrotten 19 procent av den totala straffmassan, vilket kan jämföras med 2008, då motsvarande siffra var 21 procent. När det gäller brott mot liv och hälsa har andelen i stället ökat något jämfört med 2008, från 20 procent till 22 procent av den totala straffmassan. För tillgreppsbrott var motsvarande siffror 16 procent både för 2008 och 2017. Andelen smugglingsbrott utgjorde 8 procent av

¹⁸ Med straffmassa avses här det totala antalet fängelsemånader som sammanlagt under ett år dömts ut i samtliga domslut med påföljden fängelse.

den totala straffmassan 2008 och 7 procent av den totala straffmassan 2017. Sexualbrott utgjorde 9 procent av den totala straffmassan 2008 och 8 procent av den totala straffmassan 2017.

Figur 26 Den totala utdömda straffmassan, fördelad på de andelsmässigt vanligaste brottskategorierna (exklusive livstidsdömda), åren 2008–2017.

Ålder och kön²

Lagföringsstatistiken ger en bild av hur lagföringsbesluten fördelar sig avseende de lagförda personernas ålder och kön samt tidigare belastning. I statistiken redovisas dock antalet lagföringsbeslut och inte antalet individer. En person som lagförs flera gånger under ett år kommer därför att redovisas flera gånger i statistiken under den köns- och åldersgrupp som personen tillhör.

Vid tolkning av utvecklingen bör man tänka på att brottsstrukturen skiljer sig åt för olika åldersgrupper, och att upptäcktsrisk och andra faktorer kan ha betydelse för variationer i utvecklingen för olika typer av brott. Sammantaget innebär det att utvecklingen i statistiken påverkas av att upptäcktsrisken dels ser olika ut för olika åldersgrupper, dels kan ha förändrats över tid i de olika åldersgrupperna.

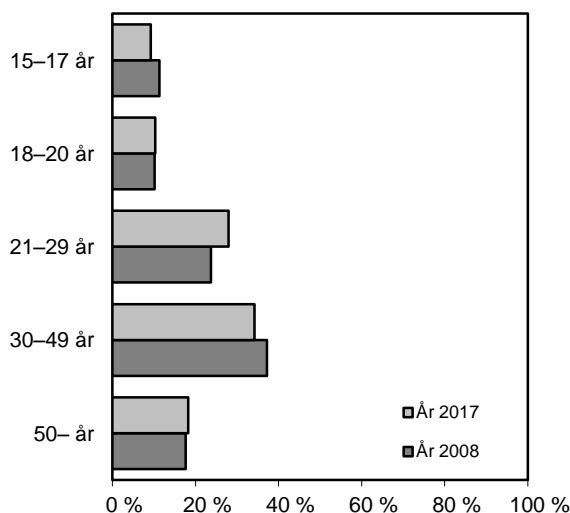
Ålder

Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att påföljd inte får dömas ut för brott om gärningspersonen var under 15 år när brottet begicks.

Sedan 2016 har antalet lagföringsbeslut minskat i de åldersgrupper som innefattar personer som vid beslutet var 21 år eller äldre, men ökat i de yngre ålderskategorierna 15–17 år och 18–20 år. Den antalsmässigt och andelsmässigt största minskningen har skett i åldersgruppen 50 år eller äldre, där antalet lagföringsbeslut sjönk från 18 700 till 17 700 beslut mellan 2016 och 2017. Det motsvarar en minskning med 984 beslut, eller 5 procent. Den antalsmässigt och andelsmässigt största ökningen har skett i åldersgruppen 15–17 år, som ökat med 456 beslut eller 5 procent.

Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut minskat i samtliga åldersgrupper. Mest minskade antalet lagföringsbeslut i åldersgruppen 30–49 år. Där minskade antalet med 16 800 beslut, eller 34 procent. Även i åldersgruppen 15–17 år har minskningen varit stor jämfört med 2008. I denna åldersgrupp minskade antalet med 6 240 beslut eller 41 procent. I åldersgruppen 18–20 år minskade antalet beslut med 3 620, eller 27 procent, och i åldersgruppen 50 år och äldre var minskningen 6 000 beslut eller 25 procent.

Utvecklingen de senaste tio åren har inneburit vissa förändringar i åldersstrukturen vad gäller lagföringsbesluten. Lagföringsbeslut mot personer i åldern 21–29 år respektive 30–49 år står för den stora andelen av besluten, sammanlagt 63 procent 2017. Det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2008, då andelen utgjorde 61 procent. Lagföringsbeslut mot personer 30–49 år har minskat med 3 procentenheter, och andelen lagföringsbeslut mot 15–17-åringar har minskat med 2 procentenheter jämfört med 2008. Lagföringsbeslut mot personer i åldern 21–29 år har dock ökat med 4 procentenheter jämfört med 2008.

Figur 27 Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder, åren 2008 (totalt 134 000 lagföringsbeslut) och 2017 (totalt 97 100 lagföringsbeslut).

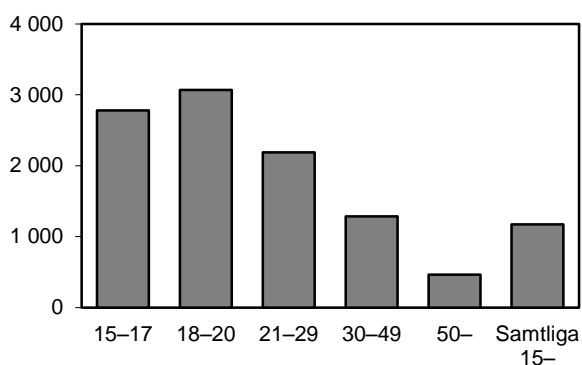
Lagföringsbeslut mot ungdomar (15–20 år) utgör 20 procent av samtliga lagföringsbeslut, trots att denna åldersgrupp endast utgör 8 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–17 år och 18–20 år) än i de äldre. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 personer tenderar också att minska

med ökad ålder. Minst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden uppvisar personer i åldern 50 år och äldre.

Antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare för hela den straffmyndiga befolkningen (samtliga personer 15 år och äldre) har minskat med 33 procent mellan 2008 och 2017, från 1 750 till 1 170 beslut per 100 000 invånare.

Antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare har minskat i samtliga åldersgrupper, samtidigt som medelbefolkningen har ökat i samtliga åldersgrupper över 20 år. Störst var minskningen i åldersgruppen 15–17 år, där antalet minskade från 3 930 beslut per 100 000 invånare 2008, till 2 780 beslut 2017. Vilket motsvarar en minskning med 29 procent. Även det totala antalet lagföringsbeslut i denna åldersgrupp har minskat sedan 2008. Det minskade antalet beslut går till viss del att förklara med att det har skett en motsvarande minskning av medelfolkmängden i åldersgruppen 15–17 år under den senaste tioårsperioden (antalet 15–17-åringar i befolkningen har minskat med 17 procent jämfört med 2008). Dock visar den sammanlagda bilden av antalet lagföringsbeslut per 100 000 i åldersgruppen att antalet beslut har minskat mer än vad som kunnat förväntas utifrån ålderssammansättningen i befolkningen.

I åldersgrupperna 21–29 år respektive 30–49 år har antalet lagföringsbeslut per 100 000 minskat med 979 respektive 727 beslut, eller 31 respektive 36 procent, jämfört med 2008. Även i de övriga åldersgrupperna har antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare minskat jämfört med tio år tidigare. För åldersgruppen 18–20 år skedde en minskning av antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare med 597 beslut eller 16 procent. Minskningen av antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i den äldsta åldersgruppen (50 år och äldre) var 226 beslut eller 33 procent.

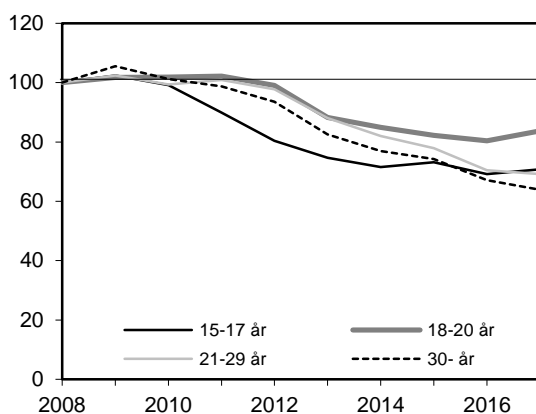

Figur 28 Antal lagföringsbeslut per 100 000 av medelbefolkningen i respektive åldersgrupp, år 2017.

I figur 29 visas hur lagföringsbesluten (per 100 000 personer i medelbefolkningen) har utvecklats under perioden 2008–2017, för de olika åldersgrupperna. Figuren redovisar inte antalet beslut, utan ett index med värdet 100 för samtliga åldersgrupper vid startåret 2008. Index illustrerar den procentuella förändringen jämfört med basåret (2008) under de följande åren. Av index framgår då till exempel att antalet lagföringsbeslut mot personer i åldersgruppen 15–17 år har minskat sedan 2009. För denna åldersgrupp var indexvärdet 71 under 2017, vilket betyder att antalet

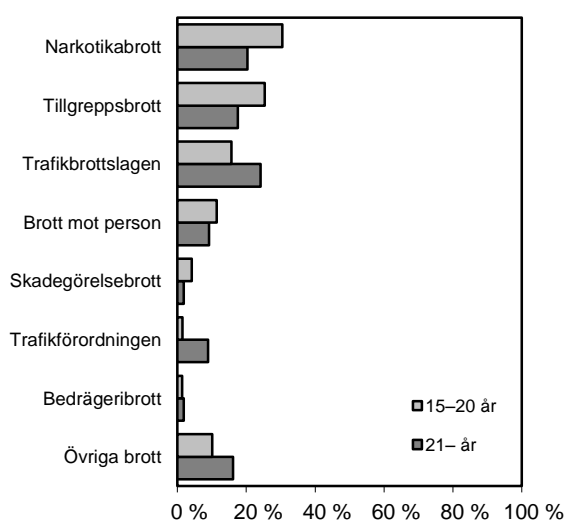

lagföringsbeslut, per 100 000 av medelfolkmängden, har minskat med 29 procent i åldersgruppen jämfört med 2008. För de två åldersgrupperna 18–20 år respektive 21–29 år låg indexvärdet för 2017 på 84 respektive 69, vilket i sin tur betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i dessa åldersgrupper har minskat med 16 respektive 31 procent jämfört med 2008. För åldersgrupper från 30 år och äldre låg indexvärdet för 2017 på 64, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i gruppen har minskat med 36 procent.

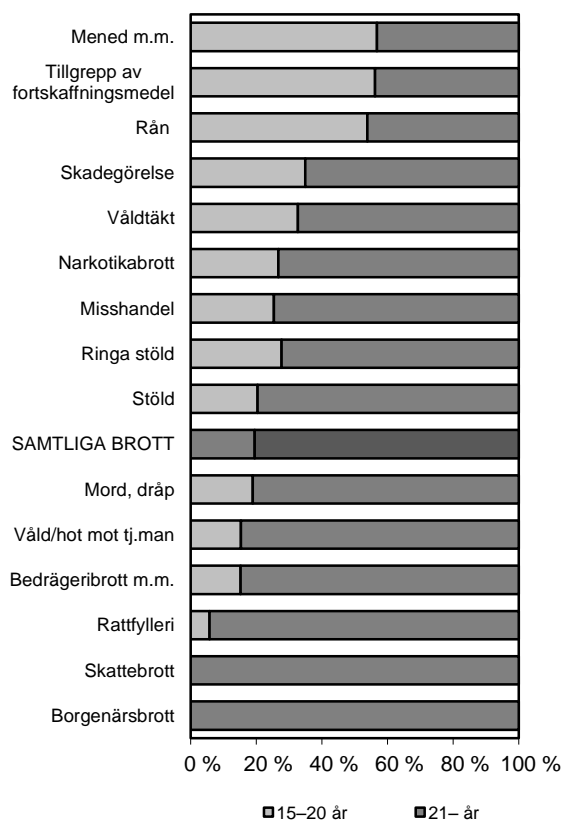
Figur 29 Index över antalet lagföringar för brott, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2008–2017 (2008=100).

Brottsstrukturen (sett till huvudbrottet) skiljer sig något åt mellan olika åldersgrupper. Om brottsstrukturen för ungdomar (15–20 år) jämförs med den för vuxna (21 år och äldre) framgår att nästan var tredje (30 %) av ungdomarnas lagföringsbeslut under 2017 avsåg någon form av narkotikabrott, framför allt ringa narkotikabrott. Även tillgreppsbrott (25 %) är ett vanligt huvudbrott i lagföringsbeslut mot ungdomar. För åldersgruppen 21 år och äldre var i stället brott mot trafikbrottslagen den vanligaste brottskategorin (24 %), följt av narkotikabrott och tillgreppsbrott (20 % respektive 18 %).

Figur 30 Andel (procent) lagföringar för personer i åldern 15–20 år (totalt 19 000 beslut) respektive 21 år och äldre (totalt 78 100 beslut), efter brott, år 2017.

Ser man i stället till hur huvudbrotten i lagföringsbesluten fördelar sig över samtliga åldersgrupper av lagöverträdare framgår att ungdomar stod för en större andel av lagföringsbesluten som innehöll olika typer av brott mot brottsbalkens kapitel 15 (till exempel missbruk av urkund, mened m.m.). År 2017 stod de lagförda 15–20-åringarna för 57 procent av samtliga lagföringsbeslut avseende dessa huvudbrott. Men även lagföringsbeslut avseende tillgrepp av fortskaffningsmedel och rån avsåg en förhållandevis hög andel ungdomar; för dessa brottstyper hade 15–20-åringar lagförts i 56 respektive 54 procent av samtliga beslut. De vuxna lagförda personerna (21 år och äldre) stod för en större andel av de lagföringar där huvudbrottet var till exempel skatte- och borgenärsbrott eller rattfylleri. I 94–100 procent av lagföringsbesluten för dessa huvudbrott var den lagförda personen 21 år eller äldre.

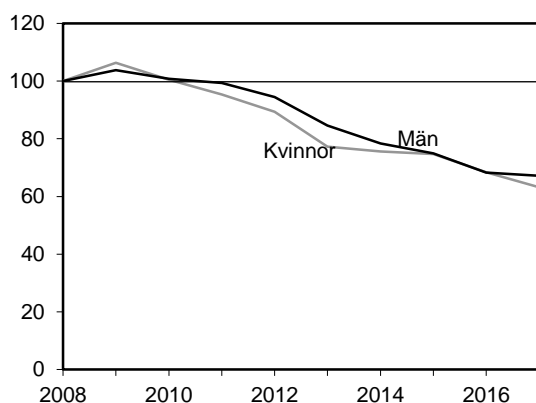
Figur 31 Andel (procent) lagföringsbeslut efter ålder och brott för ett urval brottstyper, år 2017.

Kön

Majoriteten av samtliga lagföringsbeslut avser män. År 2017 uppgick antalet lagföringsbeslut gällande män till 81 200 beslut, vilket är 84 procent av samtliga lagföringsbeslut. Lagföringsbeslut gällande kvinnor uppgick till 15 900 beslut, eller 16 procent, under året. Under den senaste tioårsperioden ökade andelen lagföringsbeslut gällande kvinnor fram till och med 2009, då andelen lagförda kvinnor uppgick till 18 procent. Andelen lagförda kvinnor har sedan dess minskat med 2 procentenheter.

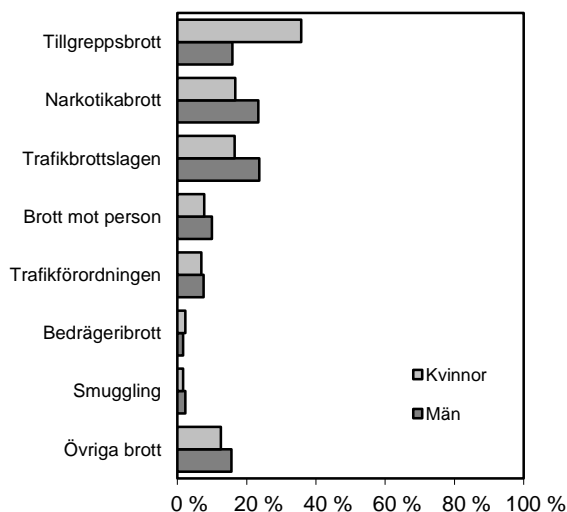
I förhållande till medelfolkmängden har antalet lagföringsbeslut sjunkit för både män och kvinnor under perioden 2008–2017. Indexvärdet 2017 var för kvinnor 63 och

för män 67, i förhållande till 2008. Antalet lagföringsbeslut, räknat på beslut per 100 000 personer i den straffmyndiga befolkningen, var därmed lägre under 2017 än 2008 för både män och kvinnor.

Figur 32 Index över antalet lagföringar mot män respektive kvinnor per 100 000 i medelfolkmängden (straffmyndiga personer), åren 2008–2017 (2008=100).

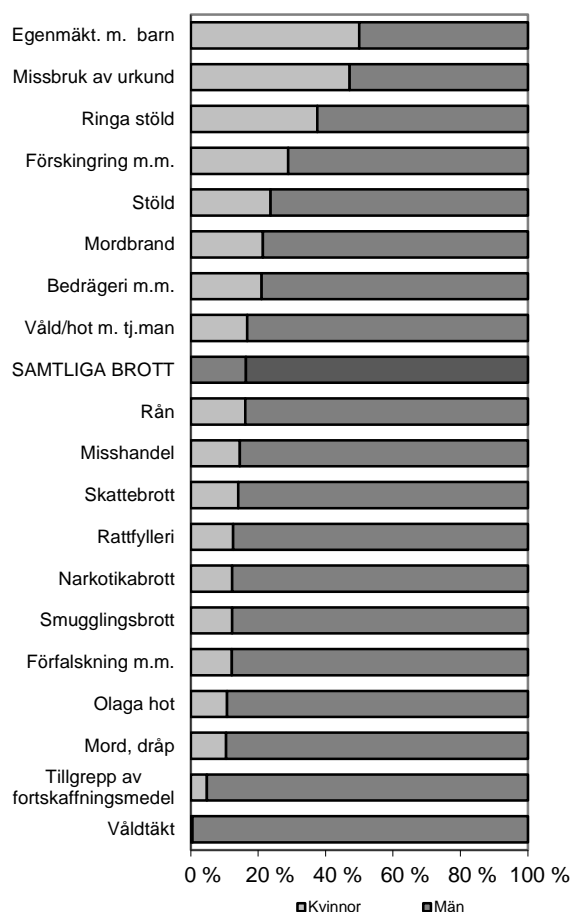
De vanligaste huvudbrotten sett till antalet lagföringar bland kvinnor är tillgrepsbrott och narkotikabrott. Tillgrepsbrott stod 2017 för 36 procent av alla lagföringsbeslut mot kvinnor, och narkotikabrott stod för 17 procent. Även brott mot trafikbrottslagen uppgick till 17 procent av samtliga lagföringsbeslut mot kvinnor 2017. De vanligaste huvudbrotten sett till antalet lagföringsbeslut bland män är brott mot trafikbrottslagen och narkotikabrott (24 % respektive 23 % av samtliga lagföringsbeslut mot män 2017). Tillgrepsbrott stod för 16 procent av lagföringsbesluten mot män 2017.

Figur 33 Andel (procent) lagföringar mot kvinnor (totalt 15 900 beslut) respektive mot män (totalt 81 200 beslut) för brott, efter huvudbrott, år 2017.

Om man i stället ser till de brottstyper där män respektive kvinnor utgör en stor andel bland samtliga lagföringar, framträder en något annorlunda bild. Kvinnornas andel av lagföringsbesluten är förhållandevis stor när huvudbrotten är till exempel egenmäktighet med barn och missbruk av urkund, 50 respektive 47 procent 2017.

Kvinnornas andel av lagföringsbesluten är också förhållandevis stor när huvudbrottet är ringa stöld (38 %). Männens däremot står för en större andel av lagföringsbesluten när huvudbrottet är sexualbrott (till exempel våldtäkt), tillgrepp av fortskaffningsmedel samt mord och dråp. Minst 90 procent av samtliga lagföringsbeslut för dessa brottstyper under 2016 gällde män.

Figur 34 Andel (procent) lagföringsbeslut efter kön och brott för ett urval brottstyper, år 2017.

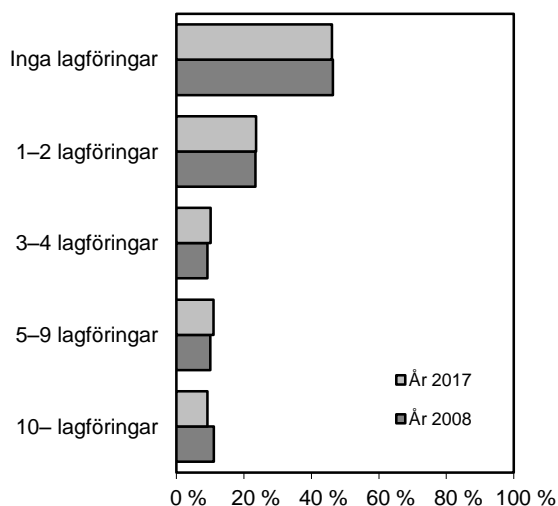
Tidigare lagföringar²

Av lagföringsbesluten 2017 avsåg 46 procent, eller 44 700 beslut, personer utan tidigare belastning. Med tidigare belastning avses här lagföringsbeslut (fällande domslut i tingsrätt, meddelade åtalsunderlåtelse eller godkända strafförelägganden) som fattats under de senaste tio åren före det aktuella lagföringsbeslutet. Omkring 24 procent (22 900 beslut) avsåg personer som tidigare hade lagförts 1–2 gånger, medan 9 procent (8 900 beslut) avsåg personer som lagförts 10 eller fler gånger under den närmast föregående tioårsperioden.

Mellan 2016 och 2017 minskade antalet lagföringsbeslut för de som hade 3 eller fler tidigare lagföringsbeslut, samtidigt som antalet ökade för dem som hade 2 eller färre tidigare lagföringsbeslut. Andelsmässigt störst var minskningen i kategorierna i 5–9 tidigare lagföringsbeslut respektive 10 eller fler tidigare lagföringsbeslut; där var minskningen 5 procent respektive 14 procent jämfört med 2016, vilket motsvarar en minskning

med sammanlagt 2 030 beslut. Den största andelsmässiga ökningen återfanns bland dem *utan tidigare belastning*, som ökade med 713 beslut eller 2 procent.

Jämfört med 2008 har det skett en minskning med 2 procentenheter av andelen lagföringsbeslut som rör personer som lagförts *10 eller fler gånger*. Samtidigt har andelen med *3–4* respektive *5–9 tidigare lagföringsbeslut* ökat med 1 procentenhet vardera. Andelarna lagföringsbeslut som rör personer *utan tidigare belastning* samt de med *1–2 tidigare lagföringsbeslut* är oförändrade.

Figur 35 Andel (procent) lagföringsbeslut för brott efter antal lagföringar de tio närmast föregående åren, åren 2008 (totalt 134 000 lagföringsbeslut) och 2017 (totalt 97 100 lagföringsbeslut).

Regionala resultat²

Under slutet av 2014 omorganiserades Åklagarmyndighetens verksamhet, så att landets åklagarkamrar delades upp i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär Åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner; *Nord* (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län), *Mitt* (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län), *Stockholm* (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län), *Öst* (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län), *Väst* (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län), *Syd* (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län) och *Bergslagen* (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).

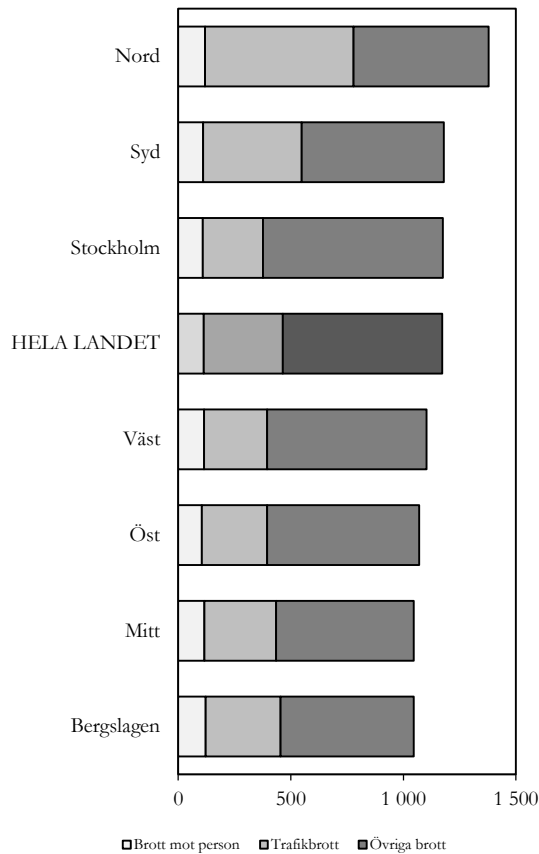
I åklagarområdena Syd och Nord finns sedan 2012 dessutom åklagarkamrar som enbart arbetar med trafikbrott. Dessa trafikbrottskamrar hanterar ärenden även från andra regioner. Eftersom en stor del av alla lagföringsbeslut består av trafikbrott (brott mot trafikbrottslagen och trafikförordningen stod för 39 % av lagföringsbesluten under 2017) och eftersom det för många trafikbrott fattas ett lagföringsbeslut av åklagare, påverkar dessa åklagarbeslut fördelningen av antalet beslut i regionredovisningen.

År 2017 fattades i genomsnitt 1 170 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. I förhållande till folkmängden hade region Nord det största antalet lagföringsbeslut, med 1 380 lagföringar per 100 000 invånare; sedan följde region Syd och region Stockholm. I båda dessa två regioner fattades 1 180 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden under 2017. Det finns två huvudsakliga förklaringar till att just dessa län har flest lagföringsbeslut per 100 000 invånare. Att Nord och till viss del Syd ligger högst beror på att det i dessa regioner finns åklagarkamrar som hanterar trafikbrott inte bara från den egna regionen utan även från övriga delar i landet. Det gör att en stor andel av alla lagföringsbeslut i dessa län gäller personer som är folkbokförda i andra regioner. Den andra förklaringen är att Stockholm och till viss del Syd är storstadsregioner. Lägst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden hade regionerna Bergslagen, Mitt och Öst, med 1 050–1 070 lagföringsbeslut per 100 000 invånare under 2017.

Jämfört med 2016 minskade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i merparten av regionerna. Störst var minskningen i region Öst och region Mitt, som båda minskade med 5 procent, vilket motsvarar en minskning med 58 respektive 50 beslut per 100 000 invånare.

Jämfört med 2008 har antalet lagföringsbeslut per 100 000 minskat i samtliga regioner. De största minskningarna återfinns i regionerna Mitt, Stockholm och Öst, som uppvisade minskningar på 632–760 beslut per 100 000 invånare. Även det totala antalet lagföringsbeslut har minskat i alla regioner.

Vid tolkning av den regionala statistiken bör tas i beaktande att en person oftast lagförs (i de fall det inte rör enklare trafikbrott) i den region där brottet har begåtts, personen kan dock vara bosatt i en annan del av landet. Storstadsregionerna besöks i större utsträckning än övriga regioner av personer som är folkbokförda på andra platser i landet. Det kan dock även finnas mindre orter som under vissa säsonger på året får ett inflöde av många personer som är folkbokförda på annan ort.

Figur 36 Antal lagföringsbeslut för brott mot person, trafikbrott och övriga brott, per 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden i regionerna, år 2017.

De regionala skillnaderna i antalet lagföringar varierar beroende på vilken lagförd brottslighet som avses. För lagföringar gällande trafikbrott¹⁹ återfanns det största totala antalet i region Syd (6 960 lagföringsbeslut), region Stockholm (5 110 lagföringsbeslut) och region Nord (4 930 lagföringsbeslut) under 2017. Regionerna Nord och Syd hade även flest brott när antalet beräknas per 100 000 invånare, (660 respektive 437 lagföringsbeslut per 100 000 invånare).

När det gäller brott mot person hade samtliga tre storstadsregioner, Stockholm, Väst och Syd, det största antalet lagföringsbeslut, med 2 090, 1 890 respektive 1 770 beslut (motsvarande 109–114 lagföringsbeslut per 100 000 invånare). Resultaten ska tolkas mot bakgrund av att de tre storstadsregionerna tillsammans hade en straffmyndig befolkning på över 5 000 000 invånare under 2017. Ser man i stället till antalet lagföringsbeslut (för brott mot person) i förhållande till 100 000 straffmyndiga personer är det regionerna Bergslagen, Nord, och Mitt som hamnar högst, med 123, 119 respektive 116 lagföringsbeslut per 100 000 invånare. Jämfört med 2016 minskade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i samtliga regioner.

¹⁹ Brotts mot trafikbrottslagen och trafikförordningen.

Beskrivning av statistiken

Statistiken över personer lagförda för brott är en totalundersökning. Statistiken bygger på uppgifter som har registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis samt i domstolarnas ärendehanteringssystem Vera. Underlaget till statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden levereras separat i en fil från polisen och bygger på uppgifter som registrerats i polisens ärendehanteringssystem för ordningsbotsförelägganden – RIOB.

Lagföringsbeslut

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de personer som av domstol eller åklagare bedömts vara skyldiga till brott. Statistiken omfattar beslut om fällande domar i tingsrätt och åklagarbeslut (utfärdade strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en typ av lagföring. Denna uppgift ingår dock inte i begreppen lagförda personer, lagföringsbeslut eller lagförda brott (se nedan).

När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En och samma person kan även lagföras vid flera tillfällen under ett år, och räknas då flera gånger i statistiken över lagföringsbeslut. Statistiken redovisar därmed det totala antalet lagföringsbeslut som en enskild person erhållit under ett år. I sammanfattningar före 2010 benämns *lagföringsbeslut (lagföringar)* i stället *lagförda personer, bruttoredovisat*.

Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. I statistiken tas ingen hänsyn till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagde ingår i redovisningen.

Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt

står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt.

Ordningsbot är en typ av böter som utfärdas av polisen eller tullen. Förelägganden om ordningsbot rapporteras utan personuppgifter till Brå och redovisas därför separat i statistiken. Vidare omfattar statistiken enbart ordningsbotsförelägganden från polisen, som godkänts av den bötfällda personen.

Statistiken ger en allmän beskrivning av lagföringarnas fördelning efter huvudbrott, huvudpåföljd, fängelse tidens längd och den regionala fördelningen av lagföringarna. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Lagförda brott

I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga lagförda brott redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.

Lagförda personer

Med *lagförda personer* avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 440 och 450 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året.²⁰ Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före 2010 motsvaras detta av begreppet *lagförda personer, netto redovisat*.

Statistikens ändamål

Ändamålet med statistiken över personer lagförda för brott är att ge statistiskt underlag för insyn i, granskning av och uppföljning av rättsväsendets lagförande och dömande verksamhet.

Statistiken över personer lagförda för brott ska ge en översiktlig redovisning av nivåer, strukturer och utveckling av de lagföringsbeslut som fattas av åklagare och domstolar samt de ordningsböter som utfärdas av polisen.

---

²⁰ Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

Statistikens innehåll

Population

Följande fyra målpopulationer och målobjekt ingår i 2017 års statistik över personer lagförda för brott:

- *Lagföringsbeslut* med *lagföringsbeslut* som målobjekt.
- *Lagförda brott* med *brott* som målobjekt.
- *Lagförda personer* med *personer* som målobjekt.
- *Godkända ordningsbotsförelägganden* med *ordningsbotsförelägganden* som målobjekt. Godkända ordningsbotsförelägganden ingår inte i begreppet lagföringsbeslut.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samtliga rikstäckande författningar, såväl balkbrott (brottsbalken, miljöbalken m.m.) som brott mot specialstraffrättsliga författningar. I lagföringsstatistiken ingår därmed även brott som inte redovisas i statistiken över anmälda brott. Det är i huvudsak fråga om vägtrafikbrott och andra lindriga bötesbrott. Försök, förberedelse, anstiftan och stämpling av brott redovisas under respektive brott.

Brottsredovisningen utgår från det strafflagrum (författning, kapitel, paragraf, stycke, punkt) som angivits på domslutet, det utfärdade strafföreläggandet eller den meddelade åtalsunderlåtelsen. Klassificeringen av brott har sin grund i gällande lagstiftning. Uppgifter om omständigheter kring brottet, till exempel offrets kön eller relation till gärningspersonen, ingår därför inte i redovisningen, till skillnad från i brottsstatistiken. De brottstyper som presenteras i denna rapport är ett urval av samtliga lagrum. Fullständig statistik finns tillgänglig hos Brå.

En person kan i ett och samma beslut dömas för flera brott. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Men i vissa fall dömer domstolen ut en påföljd för ett brott och en annan påföljd för den övriga brottsligheten i domen. För att i statistiken på ett enkelt sätt kunna redovisa vilka påföljder som följer på olika brott, tillämpas en så kallad huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincip. Denna princip innebär att endast det grävsta brottet (sett till straffskalan) och den mest ingripande påföljden redovisas i statistiken.

Regional fördelning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisas för hela landet och efter region. Indelningen efter region bygger på den geografiska placeringen av den tingsrätt eller åklagarmyndighet som har tagit beslutet om lagföring. Huvudregeln är att ett mål tas upp vid den tingsrätt eller åklagarmyndighet som finns i det område där brottet är begånget. Statistik indelad efter åklagarmyndighet och tingsrätt redovisas inte i denna rapport, men finns tillgänglig hos Brå.

Insamling och bearbetning

Registreringen vid åklagarkamrarna och domstolarna utgör underlaget för statistiken över personer lagförda för brott.

Uppgifter om domar samlas in av Polismyndigheten via domstolarnas ärendehanteringssystem (Vera). Materialet sänds till Brå månadsvis på elektronisk väg. Uppgifter om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samlas in från Åklagarmyndigheten (ÅM) via åklagarväsendets system för strafförelägganden respektive åtalsunderlåtelse (Cåbra) samt från tullåklagarnas ärendehanteringssystem (Envis). Materialet skickas dagligen på elektronisk väg till Brå.

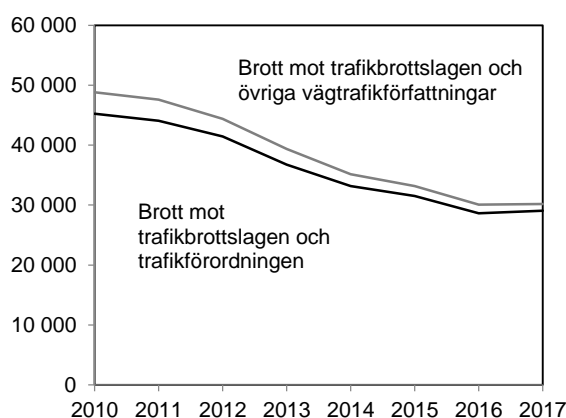
Hos Brå görs olika kontroller, kompletteringar och rättningar av materialet innan uppgifterna sammanställs till statistik.

Jämförbarhet över tid

Statistik över personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har skett under åren. Nedan följer en sammanställning av några förändringar inom rättsväsendet och av statistikrutiner sedan 1987 som i högre eller lägre grad har påverkat statistiken över personer lagförda för brott. Denna redogörelse gör dock inga anspråk på att vara uttömmande, utan det finns flera andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken.

- Från och med 2016 års statistik särredovisas *straffvarning* i tabellerna över huvudbrott och huvudpåföljd (tabell 420–423 samt tabell 521). Straffvarning är åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:67) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), och kan beslutas för personer som begått brott innan de fyllt 18 år.
- I samband med produktionen av 2016 års statistik ändrades beräkningen av den totalt utdömda strafftiden i tabellerna 430–437. Beräkningen har ändrats för att justera för ett tidigare avrundningsfel. Avrundningsfelet var litet (mindre än 0,05 % för den totalt utdömda strafftiden under 2016) och antas ha haft en marginell inverkan på statistiken. Beräkningen av den totalt utdömda strafftiden påverkar även beräkningen av den genomsnittligt utdömda strafftiden.

- I sammanfattningen av resultaten ovan redovisas kategorin *trafikbrott* i avsnittet *Brottsstrukturen* samt i avsnittet *Regionala resultat* (avser också figurerna 4, 5 och 36). Under åren 2010–2015 ingick *brott mot trafikbrottslagen* (lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott) samt brott mot ett urval av *övriga vägtrafikförfattningar* i kategorin. För att göra redovisningen mer enhetlig har Brå i 2016 års sammanfattning beslutat att *brott mot trafikbrottslagen* samt *brott mot trafikförordningen* (trafikförordning (1998:1276)) ska ingå i kategorin. Den nya redovisningen innebär att kategorin *trafikbrott* utgör en något mindre del av det totala antalet lagföringsbeslut. Nedan visas en figur samt en tabell som illustrerar skillnaderna mellan de olika redovisningarna.

Figur 37 Antal brott mot trafikbrottslagen och övriga trafikförfattningar respektive brott mot trafikbrottslagen och trafikförordningen, åren 2010–2017.

Tabell 3 Antal lagföringsbeslut mot trafikbrottslagen och övriga trafikförfattningar respektive antal lagföringsbeslut mot trafikbrottslagen och trafikförordningen, åren 2010–2017.

År	Antal lagföringsbeslut mot trafikbrottslagen och övriga trafikförfattningar		Antal lagföringsbeslut mot trafikbrottslagen och trafikförordningen	
	Antal	Andel av samtliga	Antal	Andel av samtliga
2010	48 820	35	45 243	33
2011	47 619	35	44 054	32
2012	44 377	34	41 442	32
2013	39 384	34	36 764	32
2014	35 131	32	33 173	30
2015	33 187	31	31 538	30
2016	30 054	31	28 660	29
2017	30 186	31	29 078	30

- Sedan 2015 finns vissa brister i indata från Åklagarmyndigheten (ÅM), som innebär att antalet lagföringsbeslut rörande ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden inte kan särredovisas med tillförlitlighet i statistiken för åren 2015–2016. Brå har därför valt att slå ihop redovisningen av de två brottstyperna i flertalet av statistiktablerna och i sammanfattningen

av resultaten för de berörda åren. Därmed är det inte möjligt att fullt ut jämföra uppgifter om ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden för åren 2015 och 2016 med tidigare år.

De identifierade bristerna rör uppgifter om narkotikarubricering i meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden som leverats från Åklagarmyndigheten. Totalt rör det sig om cirka 600 beslut för 2015 respektive cirka 220 beslut för 2016, där det utifrån tillgänglig data inte gått att säkerställa narkotikabrottets svårighetsgrad. Det ska påtalas att felet inte påverkar vare sig redovisningen av antalet narkotikabrott totalt sett eller redovisningen av antalet grova narkotikabrott. De bristande uppgifterna beror på ett konverteringsfel i ärendesystemet Cåbra. ÅM har vidtagit åtgärder för att hantera felet.

- På grund av brister i filen med ordningsbotsförelägganden för 2015, kontrollerade Polismyndigheten om data och gjorde ett nytt uttag som levererades till Brå i början av juli 2016 (normalt tas dessa data över ut i januari). Den senare uttagsperioden innebär att fler förelägganden kan komma att ingå i det uttag som ligger till grund för redovisningen av statistiken för 2015 respektive 2016, vilket i sin tur kan påverka jämförbarheten med tidigare års statistik. Det ökade antalet förelägganden i uttaget kan bero på att fler förelägganden med förseelsedatum och godkännandedatum under referensåret har hunnit registreras i systemet under tiden mellan det första och det andra uttaget. Det kan också bero på att fler förelägganden med förseelsedatum under referensåret och godkännandedatum året därpå hunnit registrerats i systemet under perioden. Sådana förelägganden sparas hos Brå och publiceras i nästkommande års statistik över godkända ordningsbotsförelägganden.

Det är svårt att mer exakt skatta hur stor en eventuell överskattning till följd av det senare uttaget skulle kunna vara. Det har tillkommit omkring 1 800 förelägganden i den andra filen jämfört med den första. Dessa kan vara sådana med godkännandedatum under 2015 som redovisas i statistiken. Det kan också vara sådana som saknar godkännandedatum, eller som är godkända men som avser 2016, och därför inte redovisas i statistiken för 2015.

Därutöver kan förelägganden som saknade godkännandedatum i det första uttaget också ha fått ett godkännandedatum i det andra uttaget. Då ordningsbotsförelägganden vanligtvis hanteras relativt skyndsamt är en rimlig bedömning det inte torde röra sig om ett tillskott på mer än ett par tusen förelägganden, det vill säga mindre än en procent av det totala antalet för året.

Antalet förelägganden 2015 minskade med knappt 39 200 jämfört med 2014. En effekt av det senare uttaget är att minskningen skulle ha varit något större om uttaget hade gjorts i januari som planerat. Det rör sig dock om en marginell inverkan. Från och med 2016 års statistik kommer uttaget för filen med ordningsbotsförelägganden att tas fram hos Polismyndigheten i början av april. Tidigare år togs filen fram i början av januari.

- Från och med 2015 redovisar lagföringsstatistiken avseende narkotikabrott även gärning. Det innebär en detaljnivå som gör det möjligt att se fördelningen av olika brottsliga gärningar uppdelat på rubricering, utifrån hur grovt brottet anses vara. Redovisningen utgår från de gärningar som punktas upp i narkotikastrafflagens (1968:64) första paragraf. Gärningarna listas där i sex punkter utifrån allvarlighetsgrad, med överlåtelse först, och bruk sist. Utöver de sex listade gärningarna redovisas i tabellerna även en övrigtkategori för de fall där flera gärningar har angetts för samma brott. Det kan till exempel röra sig om innehav i överlåtelssyfte som innebär att både punkterna 1 och 6 kan anges för brottet. Gärningsredovisningen återfinns i de flesta tabeller som redovisar brottslagrum.
- Från och med 2015 års statistik redovisas den regionala lagföringsstatistiken utifrån region. Denna indelning ersätter den redovisning efter län som gällde fram till 2014. Under slutet av 2014 omorganiserades Åklagarmyndighetens verksamhet, så att landets åklagarkamrar delades upp i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär Åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner; *Nord* (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län), *Mitt* (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län), *Stockholm* (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län), *Öst* (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län), *Väst* (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län), *Syd* (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län) och *Bergslagen* (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).
- Under 2015 skedde en retroaktiv korrigerings av antalet åtalsunderlåtelse för åren 2012 och 2013. Korrigeringen gällde ett mindre antal åtalsunderlåtelse som återkallats innan statistiken för dessa år producerades, men som på grund av förändringar i inläsningskontroller inte tagits bort från urvalet enligt gängse rutin. Korrigeringen påverkar enbart jämförbarheten mellan den officiella statistiken för åren 2012 och 2013 och eventuella nya redovisningar av åtalsunderlåtelse för dessa år.
- Ett antal brottsrubriceringar i 14 kap. BrB ändrade paragrafnummer den 1 juli 2013. Redovisningen i statistiken utgår från Juridisk information, JIF (se längre ner i listan Jämförelser över tid) och användes under 2013 av Åklagarmyndigheten, men inte av domstolarna. Detta gör redovisningen skev för rubriceringarna märkesförfalskning, förfalskning av fast märke och brukande av förfalskning. Eftersom domstolarna fram till och med juni 2014 använde sig av en annan struktur för lagrumsinformationen, redovisas i 2013 års statistik vissa av de ovan nämnda brotten som avgjorts i domstol under fel rubricering i tabellerna. Felet påverkar enbart 2013 års statistik.

- Från och med den 1 maj 2012 hanteras trafikmål från hela landet huvudsakligen vid två åklagarkamrar, förlagda till Karlskrona och Örebro. Det innebär att sådana lagföringsbeslut i huvudsak utfärdas av åklagare vid Åklagarkammaren Karlskrona–trafik och Åklagarkammaren Örebro–trafik. I de tabeller som redovisar regional fördelning av lagföringsbeslut återfinns beslut från dessa trafikbrottskamrar dels i totalmängden för region Nord respektive Syd, dels särredovisade som *därav trafikbrottskammare* för respektive region. En detaljerad sammanställning av hur många beslut som fattas vid respektive åklagarkammare framgår av tabellerna 523a1 och 523a2²¹.
- Grova brott redovisas från och med 2012 års statistik för fler brott än tidigare. Brottbalksbrott redovisas där det går att särredovisa grovt brott och där fler än tio lagföringsbeslut har fattats under året. I vissa fall, där brottskategorin anses ha ett stort allmänintresse, redovisas grova brott även när färre än tio lagföringsbeslut har fattats.
- Nya tabeller som redovisar domslut avseende fängelse i förhållande till ålder produceras från och med 2012 års statistik.
- I december 2012 togs en uppdaterad version av Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra 2.0 i drift. Detta borde dock endast ha en marginell betydelse för lagföringsstatistiken.
- Ett antal principiellt viktiga domar i Högsta domstolen, gällande straffmätningen av narkotikabrott, fattades under 2011 och 2012. Dessa domar låg som underlag för den nya praxis som började tillämpas vid domstolarna under andra halvan av 2011. Effekterna av domstolarnas nya tillämpning av lagen började synas tydligt i statistiken under 2012. Framför allt har förändringen haft effekt på statistiken över fängelsedomar, till exempel nivån på den så kallade straffmassan. Dessutom har praxis påverkat rättsväsendets kategorisering av narkotikabrotten, där till exempel innebörden av grovt narkotikabrott har förändrats. Denna förändring har påverkat fördelningen av de påföljder och typer av lagföringsbeslut som fattas när det gäller narkotikabrott.
- I november 2011 började Åklagarmyndigheten skicka lagföringsinformation (strafförelägganden och åtalsunderlåtelse) i ett nytt format för juridisk information (JIF). För att kunna ta emot informationen i det nya formatet har Brå infört kopplingar mellan JIF och Brås befintliga statistiksystem. Eftersom införandet skedde i slutet av 2011, och enbart för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, antas detta ha en marginell påverkan på statistiken under detta år. JIF är ett led i utvecklingsarbetet inom Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) och kommer i framtiden att implementeras i samtliga de

---

²¹ Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

system inom rättsväsendet som levererar statistikuppgifter till Brå. På sikt, och i takt med att JIF används i hela rättsväsendet, kommer Brå att utveckla statistiken så att den nya, mer detaljerade informationen kan användas i redovisningen av statistik. Till exempel kommer det att bli möjligt att särredovisa fullbordade brott och försöksbrott.

- I samband med produktionen av 2010 års statistik togs ett antal nya tidsserietabeller fram. Dessa finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.
- I de fall både dagsböter och penningböter har dömts ut för ett antal brott i samma dom och det utifrån domen inte går att skilja på vilken påföljd som hör till vilket brott, har detta, från och med 2010 års lagföringsstatistik, lösts genom att penningboten kopplas slumpmässigt till ett av de brott i lagföringen som har penningbot i straffskalan. Förändringen kan ha viss påverkan på tabeller som redovisar bötespåföljd (framför allt tabellerna 500, 500B och 500C). Inför 2010 års produktion gjordes även en korrigerings av tabellerna 500, 500B och 500C. Tidigare har tabellerna inte redovisat bipåföljder i de fall både dagsböter och penningböter utdömts i samma lagföring. Från och med 2010 års statistik redovisas även bipåföljden i dessa fall. Bortfallet har under tidigare år varit marginellt, varför ingen korrigerings bakåt i tiden har gjorts.
- Inför 2010 års produktion genomförde Brå en översyn av straffskalor i statistiksystemet. En del förändringar i straffskalor i statistiksystemet har gjorts, men påverkan på huvudbrottsbestämningen antas vara marginell.
- I 2009 års statistik byttes termerna lagförda personer (brutto) och lagförda personer (netto) ut, mot lagföringsbeslut och lagförda personer. Detta har ingen påverkan på jämförbarheten. Däremot är de nya termerna mer pedagogiska och gör statistiken mer lättförståelig.
- I samband med produktionen av lagföringsstatistiken 2009 redovisades flertalet tabeller uppdelade efter kön. Det innebär att de flesta tabeller nu redovisas både för samtliga lagförda personer och för lagförda kvinnor respektive lagförda män. År 2009 omarbetades tabeller över lagföringar fördelat på åklagarkamrar respektive tingsrätter. Detta gjordes för att underlätta jämförelser mellan olika åklagarkamrar respektive tingsrätter. Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats www.bra.se.
- Uppgifter till lagföringsstatistiken inkommer löpande till Brå från Åklagarmyndigheten och domstolarna. Det kan i överföringen och hanteringen av uppgifter ta en viss tid från det att ett beslut fattas till att det kommer till Brå, vilket orsakar en viss eftersläpning. Lagföringar som beslutas sent under året inkommer först under nästkommande år. Tidigare år har statistiken producerats under en viss tid, och när tabellerna sedan kontrollerats har en markering gjorts som visar vilka beslut som tillhör årspopulationen. Från och med 2009 års statistik har i stället fastslagits att de beslut gällande föregående år som har inkommit före den 31 mars följande år, ska ingå i

lagföringsstatistiken för föregående år. Denna ändring av rutinerna kommer endast att ha en marginell påverkan på statistiken.

- Under tidigare år har livstidsdömda inkluderats när medelstrafftiden för fängelsedömda har beräknats. Livstidsdömda fick då ett värde på tio år. Från och med 2009 har livstidsdömda tagits bort vid beräkningen av medelstrafftiden. Anledningen till denna förändring är att livstidsdomen i praktiken innebär en betydligt längre tid än tio år; däremot är det svårt att säga hur lång medelstrafftiden för en livstidsdom är, då detta kan variera kraftigt från år till år. Vid jämförelse av medelstrafftiden när det gäller fängelsedomar för samtliga brott har detta endast en marginell betydelse. Däremot påverkas jämförelsemöjligheten då det gäller morddömda, eftersom majoriteten av alla livstidsdömda återfinns inom denna population.
- Från och med 2009 års statistik har ett antal tabeller fått en lägre detaljeringsgrad när det gäller brottsredovisningen än tidigare. Det berör framför allt tabeller för beslut om slutna ungdomsvård. Anledningen till denna förändring är främst att öka sekretessen för de personer det gäller, eftersom det handlar om tabeller med många låga tal, där det finns risk för att enskilda individer kan bli utpekade. Förändringen kan i vissa fall leda till att jämförelsen över år kan bli sämre.
- Under 2007 införde Åklagarmyndigheten ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatte åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkamrar fram till juni 2007. Syftet med omläggningen var att ytterligare effektivisera åklagarverksamheten. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över lagförda personer. Denna systemomläggning kan ha påverkat statistiken över lagföringsbeslut under 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken samt de tester som genomförts under hela införandefasen tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast kan ha haft en marginell inverkan på statistiken. (Mer utförlig information om statistikomläggningen kan beställas från Brås enhet för rättsstatistik.)
- Den 1 januari 2007 infördes ändringar i reglerna om ingripande mot och behandling av unga lagöverträdare. Syftet med dessa ändringar var att vidareutveckla och förbättra påföljdssystemet för unga i åldern 15–21 år som gjort sig skyldiga till brott. Ändringarna innebar bland annat att tillämpningen av påföljden vård inom socialtjänsten tydligare inriktas på unga med särskilt behov av vård. Denna avgränsning synliggjordes genom att påföljden bytte beteckning till ungdomsvård. Ändringarna innebar samtidigt att ungdomstjänst infördes som en ny fristående påföljd för unga lagöverträdare under 21 år. Påföljden, som liksom tidigare avser oavlönat arbete samt annan särskild ordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar, får endast dömas ut om den unge godkänner påföljden och det saknas grund för att döma till

ungdomsvård. Syftet är att påföljden ungdomstjänst ska kunna ersätta högre bötesstraff, kortare frihetsberövanden och, när det är lämpligt, ungdomsvård. I valet mellan böter och ungdomstjänst ska det senare normalt väljas om det inte anses för ingripande. Om den unge är över 18 år får dock ungdomstjänst endast dömas ut om det finns särskilda skäl.

- Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslagstiftning (6 kap. BrB) i kraft. Syftet med den nya lagstiftningen var dels att ytterligare förstärka och tydliggöra varje människas absoluta rätt till sexuell integritet och självbestämmande, dels att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar som utsätts för sexuella kränkningar. Den nya lagstiftningen innebar väsentliga ändringar i flera bestämmelser, men också tillkomsten av helt nya bestämmelser. Bland annat har begreppet våldtäkt utvidgats till att omfatta de så kallade utnyttjandefallen, och kravet på tvång har satts lägre. Det innebär dels att gärningar som tidigare bedömdes som sexuellt utnyttjande i stället bedöms som våldtäkt, dels att tillämpningsområdet för när en våldtäkt kan bedömas som grov har utvidgats. Dessutom stadgas att en våldtäkt som begås av flera personer i normalfallet ska bedömas som grov. Bestämmelsen sexuellt tvång kvarstår och ska tillämpas när förutsättningarna för våldtäkt inte är uppfyllda, medan den tidigare bestämmelsen sexuellt utnyttjande ändrats till att enbart avse utnyttjande av personer som befinner sig i beroendeställning till gärningspersonen.

Genom lagstiftningen upphävdes även lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. Den ersattes av en ny straffbestämmelse i brottsbalkens sjätte kapitel: köp av sexuell tjänst (11 §). Utöver att straffbelägga den som betalar för en tillfällig sexuell förbindelse utvidgades bestämmelsen till att även straffbelägga den som nyttjar en sådan förbindelse som betalats av någon annan. Nämda och övriga ändringar i lagstiftningen innebär att man inte utan vidare kan jämföra antalet lagförda för olika sexualbrott 2005 och senare med tidigare år.

Den nya lagstiftningen innehåller vidare fyra nya straffbestämmelser för sexualbrott som riktar sig mot barn. Bestämmelsen våldtäkt mot barn (4 §) tar sikte på de allra allvarligaste brotten mot barn, och det ställs inte längre några krav på att hot eller våld har använts vid övergreppet. Bestämmelsen sexuellt utnyttjande av barn (5 §) reglerar sådana fall av våldtäkt mot barn som med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarliga, och bestämmelsen sexuellt övergrepp mot barn (6 §) avser andra sexuella handlingar mot barn än som avses i bestämmelserna om våldtäkt respektive sexuellt utnyttjande av barn. Dessutom tillkom en ny bestämmelse, sexuellt utnyttjande av barn för sexuell posering (8 §), som straffbelägger gärningar där någon främjar eller utnyttjar barn för detta ändamål.

- Från och med 2004 erhåller RI-systemet på Rikspolisstyrelsen (RPS), som är det system som förmedlar information från domstolarna till Brå, uppgifter om

domar och slutliga beslut från Domstolsverkets verksamhetssystem för handläggning av domar i tingsrätt. Det så kallade Vera-systemet ersatte därmed det tidigare MÅHS-systemet. Enligt tester som gjorts har systemskiftet inte haft någon inverkan på statistiken över lagförda personer.

- Under 2002 inrapporterades vissa felaktigheter i de åtalsunderlåtelse som rörde narkotikabrott. På grund av ett fel i åklagarnas ärendehanteringssystem Brådis kom en del ärenden som avsåg ringa narkotikabrott att inrapporteras som narkotikabrott av normalgraden. Den felaktiga inrapporteringen har medfört att lagföringsstatistiken för 2002 överskattar antalet personer som meddelats åtalsunderlåtelse för narkotikabrott av normalgraden på bekostnad av motsvarande antal för ringa narkotikabrott. Åtalsunderlåtelse som rör övriga typer av huvudbrott har påverkats obetydligt av felaktigheterna, och felrapporteringen har ingen påverkan alls på antalet meddelade åtalsunderlåtelse totalt sett.²² Felaktigheterna har genom Åklagarmyndighetens försorg kunnat åtgärdas, och tabeller med korrigerade uppgifter kan beställas från Brå.
- År 2002 ökade antalet utfärdade och godkända strafförelägganden från tullverksåklagare med 84 procent jämfört med året dessförinnan. Ökningen var i huvudsak av systemtekniskt slag och kan förklaras av att tullens system för föreläggande av ordningsbot inte fungerade tillfredsställande under året. Detta medförde att man tillfälligt var tvungen att utfärda strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot (till exempel ringa tullbrott). Såväl ökningen av antalet utfärdade och godkända strafförelägganden under 2002 som stora delar av nedgången i antalet strafförelägganden 2003, bör tolkas mot bakgrund av den systemtekniska förändringen vid tullen 2002.
- Den 1 januari 2001 infördes den nya lagen om straff för smuggling, som ersatte den tidigare varusmuggningslagen. Införandet av lagen innebär inga större förändringar i statistiken över lagförda personer. Genom den nya lagen kan vissa brott, bland annat smuggling av narkotika, särredovisas i statistiken.
- Från och med år 2000 levereras uppgifter om åtalsunderlåtelse på elektronisk väg direkt från Åklagarmyndigheten (ÅM), i stället för som tidigare via Rikspolisstyrelsen (RPS). De två viktigaste effekterna av denna omläggning är att statistiken över åtalsunderlåtelse kom att omfatta samtliga författningar och att definitionen av en åtalsunderlåtelse förändrades något.²³
- År 1999 kom ordningsbottsinstutetet att utökas med brott mot ett större antal författningar. Utvidgningen påverkar antalet utfärdade ordningsbotts-förelägganden, men har även betydelse för antalet utfärdade

---

²² För mer information, se årsboken *Kriminalstatistik 2003*.

²³ För mer information, se årsboken *Kriminalstatistik 2000*.

strafförelägganden, eftersom brott som tidigare skulle ha medfört strafföreläggande i och med utvidgningen i stället beivras genom ordningsbot. Utöver utvidgningen 1999 har mindre tillägg i institutet skett under åren.

- År 1999 tillkom flera nya påföljder: villkorlig dom förenat med samhällstjänst, överlämnande till vård inom socialtjänsten förenat med ungdomstjänst och slutna ungdomsvård. Tillkomsten av påföljden slutna ungdomsvård innebär att antalet ungdomar dömda till fängelse inte utan vidare kan jämföras med tidigare år.
- År 1998 införde åklagarkamrarna successivt ett nytt redovisningssystem (EnVis). Uppgifterna om strafförelägganden samlas i och med detta in av Åklagarmyndigheten på elektronisk väg, för vidare leverans till Brå. Den elektroniska distribueringen av data medför att Brå erhåller uppgifter om godkända strafförelägganden snabbare än tidigare, vilket i sin tur har viss inverkan på antalet strafförelägganden i statistiken (se ovan).
- År 1997 infördes möjligheten att utfärda villkorlig dom, enskilt eller i kombination med böter, genom strafföreläggande.
- År 1994 övertog Brå ansvaret för själva bearbetningen och produktionen av kriminalstatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB). Ett nytt produktions-system med en relationsdatabas byggdes upp, och något förändrade statistikrutiner jämfört med tidigare infördes. Omläggningen har påverkat statistiken marginellt. I och med övertagandet kom dock principen för val av huvudpåföljd att ändras något, så tillvida att förordnanden i förhållande till övriga påföljder kom att rangordnas lägre än vid SCB. Förändringen innebär att förordnanden väljs som huvudpåföljd i statistiken i lägre grad än tidigare, när statistiken producerades av SCB.
- År 1994 införde domstolarna successivt ett nytt ärendehanteringssystem (MÅHS). Tidigare hade domstolarna skickat kopior på domar till RPS, som gjorde en optisk inläsning av domarna. Med införandet av det nya systemet kom domstoluppgifterna i stället att registreras maskinellt, vilket innebar att de fel som tidigare orsakats av den optiska inläsningen försvann.
- Åren 1990–2000 upphörde redovisningen av åtalsunderlåtelse mot vissa författningar, jämfört med perioden 1979–1989. Det är framför allt åtalsunderlåtelse för vissa lindriga brott (främst mot vägtrafikförfattningar) som ej redovisats under åren 1990–2000.
- Från och med 1987 redovisas endast de under statistikåret utfärdade strafförelägganden som har godkänts av den förelagda personen. Tidigare utgick redovisningen från utfärdade strafförelägganden under statistikåret, oavsett om de var godkända eller inte. Förändringen har medfört att något färre strafförelägganden redovisas än under tidigare år.

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för verksamhetsuppföljning, beslutsfattande, utredningsverksamhet och forskning.

Utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, sammanställer och presenterar Brås enhet för rättsstatistik årligen cirka 1 100 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brås webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser.